payel

AŞK SANATI

3. basım

Çeviren: İsmet Zeki Eyuboğlu

OVİDİUS

PAYEL YAYINLARI : 103
Dünya Klasikleri : 1

ISBN: 975-388-056-1

Dizgi	:	**Payel Yayınevi**
Dizgi Operatörü	:	**Hasan Karagöz**
Baskı	:	**Teknografik Matbaası**
Kapak filmleri	:	**Ebru Grafik**
Kapak baskısı	:	**Çetin Ofset**
Cilt	:	**Esra Mücellithanesi**

Publius Ovidius Naso, İ.Ö. 20 Mart 43'de Roma'nın Kuzeydoğusundaki Sulma adlı küçük bir kasabada doğdu. İ.S. 18'de Tomi'de (bugün Romanya'da Kostanza) öldü. Roma'da güzel söz söyleme ve hitabet dersleri aldı. Eğitimini Atina'da tamamladı. Roma'ya döndükten sonra avukatlık yapmaya başladı. Ancak bir süre sonra kendini tümüyle şiire verdi. Dönemin ünlü şairleriyle tanıştı. Horatius'un İ.Ö. 8'de ölmesinden sonra Roma'nın en gözde şairi oldu. İ.S. 8'de, İmparator Augustus tarafından Tomi'ye sürüldü. Kitapları kütüphanelerden toplatıldı. Bu gözden düşmenin nedeninin *Aşk Sanatı* olduğu ve bu kitaptaki görüşlerin dönemin ahlâk anlayışına ters düştüğü ileri sürülmektedir. Birçok eseri olan Ovidius'un başyapıtı, onbeş kitaptan oluşan *Dönüşümler*'dir. Yapıtlarıyla Ortaçağ ve Rönesans dönemi Avrupa edebiyatını etkilemiştir.

Yapıtın Latince özgün adı : Ars Amatoria

●

Birinci basım : 1965 (Elif Kitabevi)

●

İkinci basım : 1987 (B/F/S Yayınları)

●

Üçüncü basım : Mart 1994

Kapak resmi:
Antonio Canova: Aşk ve Pscyhe

OVİDİUS

AŞK SANATI

Latinceden çeviren
İSMET ZEKİ EYUBOĞLU

PAYEL YAYINEVİ
İstanbul

Gürel Öğüt'e

ÖNSÖZ

LÂTİN ulusunun en karışık, en bunalımlı bir çağında doğan Ovidius "İ.Ö. 43 - İ.S. 17" yılları arasında yaşadı. O da öteki Lâtin ozanları gibi yaşanan, yürekte sıcaklığı, gözde ışığı duyulan konuları işleyen gerçekçi, düşündüğünü değil, günü gününe yaşadığını elealan bir aydındır.

Batıyı en çok bu yönüyle ilgilendiren; ortaçağda, Rönesans'ta, günümüzde sık sık üzerinde durulan Ovidius, yurttaşı Vergilius gibi davranarak yapmacıklardan, uydurmalardan kaçınmış, gönülle dil arasında kopmayan bağı bütün gücüyle yansıtmıştır.

Ovidius'un yazılarında da eski Anadolu kültürünün izlerini, oralardan alınıp işlenen konuları, tanrıları, tanrıçaları, Nymphaları buluruz boyuna. Yazılarının kaynağı Anadolu, özü sözü gene bizim Anadolu'dur. Hangi Lâtin ozanı vardır ki dilinden, Frigya, Batı Anadolu yöreleri eksik olsun? Nesi vardır ilkçağın Anadolu dışında? Nesi var eski Batının Anadolu'dan gitmemiş?

Çevirisini sunduğumuz **Aşk Sanatı** *bile baştan sona değin Anadolu kokar. Gerek bu yapıtının, gerek öteki yapıtlarının Batı'da büyük etkileri olmuş, sevgide sınır tanımadığından gelmiş başına gelenler, onun Karadeniz kıyısında bir yer olan Tomi'ye sürülmesi bile bu yüzden.*

Ovidius'un dili sağlam, anlatışları, konuyu ortaya koyuşları derli toplu, düzenlidir. Lâtin düşüncesinin en kesin özelliği de bu düzendir, yoksa onda Anadolu düşüncesinin derinliğini, Anadolu düşüncesiyle beslenen eski Grek görüşünün genişliğini bulamayız. Yaşamak gerçek bir düzendir Lâtin aydınları için. Felsefeleri de böyledir onların: Düzen düşünceden önce gelir. Evet Ovidius kovulmuş, sevmiş, sövülmüş gene sevmiş, yılmamış, kaçınmamış sevmekten, sevilmekten. Onun şiirinde düzenle sevgi pek sıkı fıkı birer gönüldeş olmuş. Yalnız

sevgi değil Ovidius'un türkülerinde yer alan konu. O, çağının ozanlarına değer verilmeyişinden, bilgisizliğin alıp yürüdüğünden, buna karşılık yaşadığı çağın gene de Roma'nın altın çağı oluşundan durmadan sözetmiştir.

Bu değerbilmezlik konusunda bir yakınlık, özdeşlik vardır onun çağı ile bizim çağımız, bizim yaşadığımız ortam arasında. Hangi ozan var çağının değerbilmezliğinden, anlayışsızlığından yakınmayan, sızlanmayan? Bunlar kaçınılmaz alınyazısıdır ozanların, düşünürlerin.

Ovidius'un işlediği konular kişisoyu boyunca sürüp giden ölmez konulardır, kişinin birer yaşama koşulu, varoluş ilkesidir.

Çok benzer bizim yerli türkülerimize Ovidius'un yazıları. Onları okurken bir Karadeniz türküsü düşünürüm:

İpek peştemalının
Yanına bak yanına
Baban ekmek batırdı
İkimizin kanına.

Sevdalık ede ede
Alıştı canlarımız
İkimizi bir vurun
Karışsın kanlarımız.

İşte böyle düşünüyor, böyle yazıyor Ovidius da. Bir ayrılığı yok onun türkülerindeki sevenle bizim Karadenizli arasında, bir buluşma, kucaklaşma var konularda da, ozanlarda da. Budur kişide ölmeyen, çağdan çağa, kuşaktan kuşağa geçen, değişmeyen öz. Gerçek büyük ozan da budur. Bu ölmeyen, boyuna yeni, körpe kalan özü bulmak, işletmektir. Kültürleri birbirine bağlayan, arada kopmayan bağlaşımı sağlayan gerçek güç budur. Büyüklük kendinde başkalarını yaşamak, başkalarında kendini yaşatacak özü bulmaktır, ortaya koymaktır. İşte budur Ovidius'da eskimeyen, bugün bile ışıl ışıl duran yön — Batı uygarlığını kuran, onun kültürünü sağlama bağlayan ilke budur. Bu kopmama, günler geçtikçe yenilenmedir bugünün başarılarını yaratan, onların doğmasına yolaçan güç, yeti.

Yazılarını okuyunca sıcak bir kişi soluğu yüzümüze çarpar, kişinin bütünlük içinde elealındığını, onun değişik durumlarda ortaya

çıkan, yürekten gelen davranışlarının türkülerle işlendiğini görürüz. Bunları bir önsöz olsun, birkaç söz de ben söylemiş olayım diye yazmıyorum, inanıyorum, böyle olduğunu açık seçik olarak görüyorum. Daha doğrusu Ovidius'un işlediği konuları kendi içimde buluyor, kendi günlük yaşayışımla tanıyorum. Biraz beni, benim duygularımı elealmış, işlemiş Ovidius, bu yüzden çevirdim bunları da.

Eskiçağ ozanları, düşünürleri arasında bize değin gelenler bir çağın değil, insan soyunu kaplayan bütün zamanın çocukları, çağdan çağa ışık götüren aydınlardır. Onlar belli bir çevreye değil bütün evrene açılmış, özünde bütün kişi soyunu yansıtmış başlardır. Bu bakımdan yalnız Ovidius'u, onun gibi ozanları değil, ilkçağın yaratıcı başlarını bir bütünlük içinde tanımamız, öğrenmemiz gerekir. Bizim aydınlığa çıkışımız, yeniden doğuşumuz ancak böyle olabilir.

Ovidius'u bir çağın, bir yörenin ozanı olarak değil de bir davranışın, bir tutumun taşıyıcısı, bir görüşün aydını diye ele alıp anlamak, anlatmak gerekir. Onun gerçek değeri çağının bütünlüğü içinde alınması ile anlaşılır ancak. Değerlerin anlamı çağlarının içindedir. Ortamından, yaşama koşullarından koparılmış bir aydının değerlendirilmesi, gereğince anlaşılması olacak iş değildir.

Ovidius'a önceden verilmiş yargıların etkisi altında kalarak bakmak onu anlamamak olur. O boş bir tutumun, dedikodulu bir davranışın değil, arı, duru bir gerçeğin, bir yaşayışın ozanıdır. Bu bakımdan sevmiş de, çevirmişim onu. Öteki sevdiklerimi de çevireceğim böyle. Bilgi yolunda ilerlemenin, sağlam ilkelere varmanın aktarmacılıkla olamayacağına, kaynağa, öze inmenin, gerçeği yerinde, kendi ölçüleri içinde tanımanın gerekliliğine inanıyorum da ondan...

İsmet Zeki Eyuboğlu

İKİNCİ BASIMA ÖNSÖZ

YİRMİ yıl geçmiş aradan, ilk basımdan bu yana. 1963'te çevirmiştim Ovidius'un bu güzelim yapıtını. Neler değiştirmemiş bu geçen süre, Bayazıt'ta "Acemin Kahvesi"nde oturup çevirdiğim bölümleri okuduğum arkadaşlarımın çoğu yok şimdi, bir daha gelmemek üzere gitmişler dünyamızdan. Annemin, babamın ölümü girince araya gecikmiş basım işleri, Maçka'ya gittiğim için. Sevgili Arslan Kaynardağ basarım çevirini deyince sevinmiştim. Bir de mektup yazmıştı bana, neden çok kaldın Maçka'da diye soruyordu, bilmiyordu annemin babamın öldüğünü, "en güzel kitap oluyor bastıklarım içinde" diyordu sıcacık mektubunda. Bakıyorum ilk basım yılına, 1965 yazıyor kapağın iç yüzünde. Şimdi 1987 yılındayız, geçen süre beni de değiştirmiş besbelli, yirmi yıl önceki yaşama sevinci yok içimde, daha durgun, daha duraksamalı bir düzeyde geçiyor günler. Ovidius'u çevirmeye iten nedenler birer anı olarak kalmış belleğimde. Sıcaklığını duyuyorum o yılların, beni o yıllara götüren daha eski anıların. Neden Ovidius'u seçmişim bunca ozan içinde? Neden daha ünlü bir Latin ozanı olan Vergilius üzerinde durmamışım uzun boylu bilmiyorum, oysa önce onun Bucolica*'sını çevirmiştim* Sığırtmaç Türküleri *adıyla. Boşuna ya da gelişigüzel değil Ovidius'un bu şiirini seçmem, öğrencilik yıllarımın, gençlik dönemlerimin duygusal anıları yatıyor bu olayın arkasında, doyunca yaşanmamış, yarım kalmış sevgiler, "sevdalar" var işin içinde, şimdi anımsadığım, belleğimin derinlerinden birer düş görüntüsü biçiminde çıkarıp gözlerimin önünde canlandırmaya çalıştığım. Ovidius'un bu yapıtı bana değişmez bir insan gerçeğini öğretiyor: Yaşamak sevmektir.*

Evet "yaşamak sevmektir" insan için, ancak seven yaşar. Bu sevmenin de çok değişik türleri vardır besbelli. Kimi kazancı, çıkarı sever, kimi ün ardında koşar, kiminin gözü yüksek görev aşamalarında olur, kimi güzeli sever, kimi işinin delisidir, kimi sanatını, başarılarını, ortaya koyduğu ürünleri sever. Özgür istenciyle yaptığını sevmeyen olmaz bence. Baskıyla yapılan işi severim diyen yalnız kendini kandırır. Baskı sevgiden uzak, yoksun bir eylemdir, üstelik görünüşte görev gereği gibi bir niteliğe bürünse de. Bu olaylar göz önünde tutulursa kişinin sevme-

den yaşama olanağı yoktur, oysa çoğu kimse düşünmez bunu. Yaşamanın bir sevme olduğunu, en açık seçik biçimde, ölümle yüzyüze gelince anlar kişi. Yaşamak sevmektir sözlerine karşı çıkanları günün birinde korkulu bir durumla yüzyüze getirin, yiğitliklerinin ne denli boş olduğunu anlarsınız. Onlar yaşamayı severler yalnız, yaşam içinde saklı kalan, insanı "insan" yapan özü bilmezler pek. İnsan yaşamı severse tadına varır, anlamını kavrar, onun neden çekilmesi gereken bir yük, yürünmesi kaçınılmaz bir yol olduğunu anlar. Ovidius yaşamayı sevgiyle bütünleştiren bir ozandır. Bu sevginin belli bir alanda sıkışıp kaldığı, bu yapıtın konusuyla düğümlendiği söylenemez. Erkekle dişinin birbirini sevmesi, birbiriyle bütünleşmesi yalnız insanda görülen bir olay değildir, "diri" olarak nitelenen bütün doğal varlıklarda görülen, genel geçerliği olan bir yasadır bu. Ovidius bu doğal yasanın, toplum içinde başarılı olmak için, uygulanma yöntemini gösteriyor şiir diliyle.

İnsan, toplum içinde yaşayan, başkalarıyla sürekli ilişkiler içinde bulunan birey olarak, kendi kendine yetmeyen bir varlıktır. Bu yetmeyiş onun doğal yapısı gereğidir, çevresiyle olan bağlantısının kendi soydaşlarıyla koşullanması yüzündendir. Erkeğin dişiyi, dişinin erkeği araması doğaldır, soyun sürmesini sağlayan tek eğilimdir. Toplum, kendi yapısına göre, bu eğilimi yönlendirir, ona karşı çıkanı dışlar, daha da ileri giderek suçlar. Ovidius bu doğal eğilimin yasakların ulaşmadığı, engeller çıkarmadığı bir ortamda akışını kolaylaştırma yollarını araştırır, sevenle sevileni sevginin suyunda elele yüzdürür. Kendisi de yazdığı tadına doyulmaz sevgi şiirlerinin böyle bir yaşama düzeyinde ortaya konduğunu vurgular. Ars Amatoria, *adından da anlaşıldığı üzre, sevgiyi, sevgide başarılı olmayı, toplum kurallarını sarsmadan, karşılıklı ilişkiler içinde birbiriyle bağdaşmayı öğütleyen, kendince birtakım kurallar öneren bir yapıttır. Yapıtın konusu gibi dili, şiirin uyumu da sürükleyicidir, hangi dizesi okunsa bir insan sıcaklığı, yaşamak isteyen, sevmek için çırpınan, bu özlemlerin en derinini duyan bir yüreğin vuruşları duyulur, yeter ki onu insancıl bir gözle görme yeteneği bulunsun.*

Sevginin hangi türü olursa olsun yaşamla özlü bir bağlantı içinde bulunduğu yadsınamaz. Yaşamak sevmektir deyişimizin nedeni de budur. Sevgi kişinin yaşıyla koşullanmış bir olay değildir, sevginin yaşı yok tadı vardır. Bu da yaşamanın tadını ancak sevmekle çıkarmayı bilenin işidir. Nice sevenler biliriz, yaşam süreleri arasında bir oranlama yapınca, denge denen nesnenin yokluğu mutluluğun kapısını açar onlara. İnsan sevebildiği sürece diriliğini korur, kendi kendini yeniler, sev-

menin tükendiği yerde yaşamı besleyen damarların en büyüğü tıkanır. Bilgeliğin de, aydın olmanın, bilgin olmanın da yolu sevgiden geçer. Yaşadıkça seveceksin, sevdikçe yaşayacaksın bir insan sıcaklığı içinde, bir duygu akışında tükenmeden. Bir bakın Anadolu kilimlerine, halılara, çoraplara, heybelere, oyalı-boyalı yaşmaklara: baştanbaşa sevgi kokar. Genç kızın "çeyiz sandığı" umutlarla, sevgilerle işlenmiş giysileri kucaklarken, kapağının altında sevginin sessiz, devinmeyen vuruşları duyulur. İşte bu yaşamı sevgiyle güçlendirmek, ona kendi gönlünce derinlik kazandırmaktır. Bir güzel buzağının anasını emişiyle bir kızın evlilik dönemini düşünerek çeyizini düzenlemeye çalışması arasında, yaşama bağlılık bakımından, önemli bir ayrılık göremiyorum. Ayrılık varsa o da iki canlının değişikliğindedir sanırım.

Ovidius'un, bu küçük yapıtında, konu edindiği sevgiyi çok dar bir anlayış açısından görmek, gerçek değerini kavramayı önler. Onun şiiri yaşamın özünü oluşturan, insanı yeryüzüne bağlayan derin eğilimlerden birini, bence en güçlüsünü konu edinmiştir. İnsanı bu doğal eğilimin dışında görmeye çalışmak gerçeğinden soyutlamak, ayaklarını yerden kesmektir. Latin insanı, özellikle şiiriyle, yaşama çok bağlıdır nedense. İlkçağ Anadolu-Yunan felsefesinden kaynaklanan Latin düşüncesinde, toplumu düzenleme, değişmez kurallar, koşullar getirme eğilimi ağır basar da günlük yaşamın tadını çıkarmaya yönelik bir ilkeyi uygulama istenci görülmez. Epiktetos, Cicero, Seneca, Marcus Aurelius gibi bilgelerin düşüncelerinde sıkı kurallara bağlanmayı öneren bir katılık sezilir, yaşamak doğaya uymak (naturam sequi) biçiminde olsa bile duygusal yumuşaklığı yoktur. Oysa Vergilius, Ovidius gibi ozanlar bu katılığı yumuşatmış, şiiri yaşayan gerçeklerin akışı içinde daha verimli, daha tutarlı kılmışlar. Bu tutarlılık şiirin yaşamla olan bağlantısından kaynaklanıyor besbelli.

Çeviriyi sevgili dost Sait Maden'in isteği üzerine yeniden gözden geçirdim, aradan geçen yirmi iki yılı düşünerek, kimi yerlerini değiştirdim, ancak özüne dokunmadım. Daha önce "Sevişme Yolu" diye çevirdiğim bu yapıtın yeni adını da Sait Maden Ars Amatoria'ya *uyarak* Aşk Sanatı'na *dönüştürdü. Yapıtın adı ne olursa olsun içeriği önemli. Ovidius, bu şiirinde okuyucuya yalnız sevinin ne olduğunu öğretmekle kalmıyor, ondan hangi koşullar altında yararlanılabileceğini de gösteriyor. Bu özellik yapıta öğretici bir nitelik kazandırıyor. Ancak bu öğreticilik de yaşamda uygulamaya bağlıdır, belleğe yüklenen soyut bilgi yığını değildir.*

İsmet Zeki Eyuboğlu

ÜÇÜNCÜ BASIM ÜSTÜNE BİRKAÇ SÖZ

BÜYÜK yapıtlar, yüce dağ doruklarında, gecelerin yoğun karanlıklarında, yağlı çam odunlarını yakarak, birbirine seslenen çobanlar gibidir uzaktan uzağa. Uzaya yükselen kızıl yalımlar, birbirinin varlığını duyurur sessiz sözsüz bir dille, doruklardan doruklara. Böyledir uygarlık alanında ölümsüzlüğe ulaşan, çağlar boyunca, uygarlıkların akışınca insanlara seslenen, yol gösteren, öncülük eden görkemli çalışmalar da. Bu ufak boyutlu çalışma, günümüzden ikibin yıl önce yaşamış bir Latin ozanının bizlere yaratı ortamında kalıcı olmanın benzeri birkaçı geçmeyen bir örneğidir. Bu güzel örneğin dokularını oluşturan ipliklerin yünü Anadolu toprağından beslenen, ancak değerini yakın dönemlerde anlayabildiğimiz düşünce koyunlarından kırkılmış yünlerdir. Ovidius, Anadolu'yu, özellikle Frigya'yı, Likya'yı bilenlerden, sevenlerden bir ozandır. Tüm şiirlerinde, Anadolu'nun yaylımlarından derlenmiş güzel kokuşlu çiçeklerin ayak seslerini duymamak elde değildir.

Uygarlıkların ayak sesleri, yaratılarla, benimsenen, yayılan düşüncelerle, ürünleri gelir duyarlı kulaklara, üretmenin-türetmenin tadına varanlara. Bu nicelik bakımından ufak, içerik bakımından, kendi türünde eşi pek bulunmayan yapıt, ozanın Ars Amatoria *adını vermesinden de anlaşıldığı gibi, insan duygularının yoğunlaştığı çok ince, çekici bir konuyu içerir, işler. Eski geleneklere, yıpranmış inançlara, yüzeysel alışkanlıklara bağlanmış nice eleştirici (Batı'da) bu yapıtı aktöre bakımından sakıncalı bulmuşlar, yermişler, yasaklamışlar bile. Oysa, ozanın düşündüğü kaldırımlara serilmiş, kişisel yüzsüzlüğün tiksindirici bir örneği sayılan eylem değildir. Ozan, bu şiirinde, insan varlığını biçimlendiren, temel durumlardan, insanı öteki dirilerden ayıran bilinçli özelliklerden yola çıkıyor. Seviyi (aşkı)*

insanın doğal yapısıyla bağlantılı, ondan ayrılmayan bir eylem, bir ilke eğilim olarak görüyor.

Uygarca, bilgece düşünmenin başlıca özelliği konuları birer sorun durumuna getirerek bilincin ışığı, usun denetimi altında incelemek, işlemektir. Sorun durumuna getirilemeyen, bilincin etkinliği dışına itilen bir olayın anlaşılması, açıklanması da kolay değildir, kimi durumda olanaksızdır. Usun denetiminden kaçan, kaçırılan bir konu çılgınlığın, saçmalığın, dengesizliğin buyruğu altına sokulur, ne alana yararı olur, ne satana.

Ovidius'un, bu güzelim yapıtını dilimize çevirirken, bugün için genç sayılabilecek bir yaştaydım. İlk çeviri denememin üzerinden kırk yıldan uzun bir süre geçti, bütün çevirisi 1960'dan sonradır. İlk çevirim, o tatlı gençlik yıllarım, bir daha yaşanmamak üzere çekilip gitmişler. İlk çeviri denemelerini okuduğum, duygusal bir yakınlık duyduğum bayan arkadaşlarımdan şimdi kimse kalmamış, kalmışsa da ben görmüyorum, nerdeler, hangi durumdalar bilmiyorum, hepsinin yaşı bugün altmışın üstündedir. Burada, bence yeri gelmişken, birinin, içimi bir türlü açmayı göze alamadığımın, ancak karşılıklı duygulanmaların yadsınamaz bir nitelikte olduğunu bildiğim birinin adını söyleyip geçeceğim: "Olcay". Sağ mıdır, yurt içinde mi, dışında mı bilmiyorum. Özellikle, 1962'de yayımlanan, Vergilius'tan çevirdiğim Sığırtmaç Türküleri*'nin dizeleri arasında, yüzünün yansıdığını unutamam. Günler, yıllar geçti, bir daha dönülmeyen günlerin acısında bile bir tatlılığın bulunduğu yaş evrelerine geldik, bundan sonra ne ocak yanar, ne konakta kazan kaynar.*

Çok severim bu çeviriyi, bu nedenle Ovidius'un evrensel yapıtı sayılan, ünlü Metamorphoses*'ini (Dönüşümler) de çevirdim, şimdi, bunları yazarken, Vergilius'un eşsiz anıtını* Aeneas*'ı çeviriyorum, ilk dört bölümünü bitirip beşinciye başladım, çalışma yürüyor. Pek kolay olmuyor, ortada önemli bir dil sorunu var. Türk dili, anadilimiz, işlenirse, üzerinde çalışılırsa, çok özel kavramlar dışında, bütün çağdaş dillerle yarışabilir, kimini de hızla geçer. Biz, dil denince, yalnızca evde öğrendiğimizi anlıyoruz, yanılgılarımızın başlıca kaynağı budur. Türkçe, kimi çevirilerde yeterli değildir, diyenlerin Türkçe'den ne anladıklarını öğrenmek gerekir. Övünmek olmasın, kendi çalışma alanımda, kendi uğraşım türünde, sözlük yardımıyla*

beş yabancı dilden yararlanabiliyorum, karşılaştırma yapabiliyorum, tanığı da Türkçe bulunmayan çevirilerimdir. Ancak, Türkçe derken, eskimiş, katılaşmış "Osmanlıca"yı anlamak, düşünmek çok yanıltıcıdır. Nedeni de, "Osmanlıca"dan, yüzyıllar boyunca Osmanlı aydınları bile yakınmıştır. Sözgelişi Nabi, Şinasi, Ziya Paşa açık birer örnektir. Özellikle Nabi (öl. 1712) dilden, dilin anlaşılmazlığından yakınırken: "Divan-ı gazel nüsha-i kamus değildir/şiir dergisi büyük sözlük değildir" demekten kendini alamamıştır. Yeni dilden, yeni Türkçe'den yakınanların hangisi Nabi'nin şiirlerini anlayabilecek durumdadır, sormaya değer.

Latin ozanlarının hepsi, Anadolu Türkçesiyle, özellikle halk Türkçesinin köklerine inilerek aktarılabilir. Sözgelişi, halk dilinde Arapça "ahşa" karşılığı "içirik" sözcüğü vardır. "Ahşa" Osmanlı ağzında insanın, hayvanın iç aygıtlarının hepsine denir (bağırsak, ciğerler, böbrekler, yürek, safra bg.). Halk dilinde bunun karşılığı olan "içirik" de bu içte bulunan, içte olan, diri bir varlığın iç aygıtlarının bütünü anlamını içerir. İlk bakışta önemsiz gibi görünen bu örneğin ne denli etkinlik taşıdığını ancak dille uğraşanlar anlayabilirler. Birkaç yüz sözcükle sürdürülen günlük konuşma dilinin büyük düşünce ürünlerini açıklamaya yetmeyeceği bilinen bir gerçektir. İlkçağ uygarlığının ürünleri, dil bakımından, bambaşka bir içerik taşımaktadır. O ürünlerin dilini, ürünü ortaya koyan düşünürlerin ürettikleri, yeni kavramlar oluşturdukları gözden ırak tutuluyor. Ovidius'un, Vergilius'un, Cicero'nun, Lucretius'un kullandıkları kavramların çoğu, sonradan üretilmiştir. Cicero, birçok felsefe kavramını, Yunanca özdeşlerinin köklerini örnek alarak üretmiştir. Oysa, günümüz Türk aydını, bu üretme kavramları başlangıçta varmış sanarak yanılgıya düşmektedir.

Bu çevirinin ilk adı "Sevişme Yolu"ydu, sonra Aşk Sanatı*'na dönüştürüldü. Bugün, "sanat" kavramı üzerinde daha geniş yürekle düşünürken "ars"ı karşılamadığını anladım. Sözgelişi "resim", "müzik", "yontu", "mimarlık" bg. birer "ars"tır (sanattır, geniş yorumla göre). Öte yandan boyacılık, kunduracılık, marangozluk, demircilik gibi güncel uygulama türleri de birer "sanat" sayılıyor (bu işlerle uğraşanlar, öyle anlıyorlar). Peki, bu iki durum arasında görülen anlam karşıtlığını hangi yorumla giderebiliriz?*

Burada başka bir sorun daha gündeme geliyor: ilkçağın uygarlık ürünlerini çağdaş bir dille sergileme. Bu konuda, bütün güçlük, uygarlıklar arasında ortaya çıkan ayrılıklardan doğuyor. Çeviricilerin gözden kaçırdıkları ilginç sorun budur. Sevgili okuyucunun önüne birtakım güçlükler çıkarmayı düşünmüyoruz, ancak, değişik uygarlık ortamlarında ortaya konan ürünleri anlamaya, açıklamaya yönelirken bunların düşünce düzeylerinin de unutulmaması gerekir. Şunu gözden ırak tutmayalım: çoktanrıcı bir dönemin ozanı olan Ovidius'un anladığı "aşk"la tektanrıcı bir inanca bağlı doğulu okuyucunun belleğindeki "aşk" birbirine benzemez.

Sevgili okuyucu, gönülden doğan, bilincin ölçüleriyle biçimlenen bir ilkçağ ürününü sana sunarken, işi biraz da, bilgiçliğe dönüştürdüğümü biliyorum. Sen, sözlerimden sıkılırsan, Ovidius'u kendi gönlünce, kendi özel duygularınca anla, çevirmeni aradan çıkar, yolun açık olsun.

İsmet Zeki Eyuboğlu
Şubat 1994

AŞKTA BAŞARI YOLU

KİMSE, sevgi nedir bilmeyen bu toplumda
Okusun yazdıklarımı, birebirdir öğütlerim.
Bak nasıl evirir çevirir kürcklerle, yelkenlerle,
Oynak gemiyi gemiciler, öğrenmeli bu yolla
Araba sürmeyi arabacıdan, sevişmeyi sevenden.

Koşumda *Automedon,* gemi yürütmede *Tiphys Haemonia*
Eşi bulunmaz birer yöneticidir, ben de sevgide,
Beni de tek yaratmış *Venüs* bu yolda.
Bir gün gelir bana da bir *Tiphys,*
Bir *Automedon* denir sevişmede.
Çok dikbaştır bu çocuk,(*) karşı koyar bana,

Oysa daha kolay gelir yola yaşı gereğince.
Kithar öğretmeni yapmıştı gençlere
Phillyra'nın oğlu *Achilleus*'u yumuşatırdı bu yolla
Taş yürekleri bile, korku salmışken önce
Birçok gönüldeşe de, yavılara da
Titreyen çocuklar gibi, ürpertmiş yaşlıları,

Hector bile sezmişti bunu, bütün dikbaşlara
Boyun eğdiren, düşmüş önünde sonunda
Sevginin ocağına. *Aecida* için *Chion* neyse

(*) Burada Eros'dur söze konu olan, Eros mitolojide bir çocuk olarak gösterilir. (Bu ve sonraki bütün notlar çevirmenindir.)

Öyle bir tek'im ben de sevgide.
Biri genç bir delikanlı, biri de yaşlı
Kılınmış tanrıçalarca ne çıkar bundan
Boğanın boynunu boyunduruk,
Azgın aygırınkini yular aşındırır, diş diş eder.

Sevgi düşmüş bana da bu üleştirmede, varsın
Benim de gönlümü onun yayından atılan
Oklar yaralasın, delik deşik etsin.
Ne denli derinden vursa da vursun beni sevgi,
Ne denli onulmaz olsa da açtığı yaralar,
Bir gün gelir çıkarırım acısını kat kat.

İstemem, ey *Phoebus*, senden gelmez olsun
Böylesi öğütler bana, istemem.
Gelmez olsun bize göklerden kuşların
Kanatlarında seslerin, duyuruşların, istemem.
Görünmez olsun; otarırken *Acra kırlarında*
Senin kuzularını, *Clio* da, kızkardeşleri de...
İş açmış başımıza, uymak gerek
Sözlerine sevgi yalvacının.

Doğrusunu söyleyeceğim: gel yanıma,
Yetiş, tut elinden bu işe girişenin,
Kaldır yüzünden önce örtüyü, ey sevginin anası,
O arı duru olmanın belirtisini.
At bir yana topuklarına değen etekliğini,
Senin üstüne türküler yakacağım ey *Venüs*,
Sen, ey birçok gönül oyunlarını gizleyen,
Kandırmam, çıkarmam kimseyi baştan.

İlkin: seç, sevmek istersen sevilmeye değeni.
Kuşan oklarını yeniden bir er gibi,
İkincileyin: sev sevince gönlünün çektiği,
Sözünü dinleyen güzel bir kızı.

Üçüncüleyin: uzun sürmeli elden geldiğince sevgi.
Budur bize araba yolunu gösteren düzen,

Böyle yürür atlar, çeker arabayı.
Böyle sürebilirsin ancak arabayı epeyce,
Evet, seç gönlünün uyarınca olanı,
Sev, seni sevmişim yürekten, diyebileceğin kimseyi.
Düşmez ayağına ışıyan gökten dilediğin.
Gözlerinin önündedir gönül vereceğin,

Arayıp bulman gerek, bilir avcının iyisi
Nerede tuzak kurulur karacalara.
O bilir hangi boğazda vurulur
Azgın domuz, kuş kuşlayan bilir
Dizim dizim kuşlar nereden gelir,
Balıkçı bilir balıkların toplandığı suları,
Öyle atar oltayı, bunlar gibi senin de
Bulup çıkarman gerek kızların kaynağını.

Önceden öğreniver nerede yuvalanır kızlar.
Ben demem araştırmalarımda sana;
Akıntıya kürek çek, git boşuna yelken aç.
Boşuna dolaşıp durmayasın
Upuzun çakal yollarında boyuna.
Perseus kara Hindlilerden almış *Andromeda*'yı,
Böyle kaçırmış o Grek kızını Frigyalı delikanlı.

Bilsen ne güzel kızlar verecek sana Roma,
Diyeceksin onları elde edince
Olur mu bundan güzeli şu yeryüzünde?
Evet, ne denli olursa *Gargara*'da ekinler,
Methymna'da üzümler, sularda balıklar,
Dallarda uçuşan kuşlar, gökte yıldızlar,
Öyle olur Roma'da da yığın yığın kızlar.

Oğlu *Aeneas*'ın ülkesinde oturuyor *Venüs* bile.
Etkisi altında mısın yoksa seni yetiştiren
Erginlik yıllarının bugün de,
Gelecek gözlerinin önüne o gerçek güzel.
Evet çeker bir genç güzeli gönlün,
Oynatır yüreğini yerinden binlerce genç,
Bilmezsin gene de hangisidir gönlünü yakan.

Yaşın geçip daha yetkin kılınca seni yıllar,
İnan bana, bulacaksın daha olgunlarını.
Gez dolaş bu yolda *Pompeia* gölgeliklerinde,
Güneş ışıklarının *Hercules* arslanının
Sırtına düştüğü yerde ya da ananın çocuğuna
Göndermeler sunduğu duvarların el yurdundan

Gelen değerli mermerlerle donatıldığı
Yerde gez dolaş, kaçmasın gözünden
Yıllarca önceden girişlerde çepeçevre asılmış
Oranın kurucusu *Livia*'nın adını taşıyan yazılar.
Hani kanına girmek için kardeş çocuğunun,
O suçsuzun boynunu uçurmaya kalkışan
Kılıcını çeken babayı gösteren yerde.

Bırak artık *Adonis*, gitmez *Venüs*'ün acıları,
Suriye'de de vardır buna benzer
Yahudi inançları; *Sabat* günü derler ona.
Ortada durur dokumalara sarılmış öküz
Memphis tapınağında, birçok kadın
Jupiter'e yapılanları yaparmış ona.
Öte yandan kim inanır *Forum*'da
Sevişmenin evdeki gibi olduğuna?

Demek ocağının boyuna yakılı kaldığına?
Birkaç adım uzaklaşmaya görsün kişi
Venüs tapınağından kamçılar havaları

Appias fışkıran sularla, gider oraya
Günü gününe sevginin koruyucusu,
Odur önüne gelene yardım eden
Kimseciklerden yardım görmeden.

Pek çok sözleri bırakılakalmış orada,
Bunlar gösterir yeni yeni gönül işlerinin
Nasıl yapılması gerektiğini, neye yaradığını.
Bir kadın gelir *Venüs* tapınağının yanına,
Güler, salınır, görür ne denli seve seve
Kadın satıcıların iş yaptığını.
Sen de çıkabilirsin ava şimdi
O tiyatronun yörelerinde istediğin gün

Kolayca bulursun o yeri, besbellidir.
Orada görürsün sevip vurulduğunu,
İlkin kime dokunduğunu,
Kiminle gönül eğlemek istediğini.
Ağızlarında geçimlik ekinler, dolaşan
Yığın yığın karıncalar,

Ya da arılar gelir güzel kokulu çiçekler,
Kırlar arasından, dolanır çepeçevre *Thyma*'yı,
İşte bunlar gibi gelir süslenmiş püslenmiş
İnce kadınlar dizim dizim, oyunları görmeye:
Bir gelenek üstüne kuruludur bu toplantılar,
Bence görmek, görünmek için gelirler.

Ne ak yüzler kara çıkmış o yerde.
İlkin sen ettin oyunbozanlık ey *Romulus*
Neler yapmamış tutsak *Sabin* kadınları
Dul erkeklerle, ne baştançıkarmalar
Bir tek tiyatro kalmamıştı asılmadık
Işıl ışıl örtüleri, dökülmedik
Işıklar *Crocus*'un oyun yerlerinden,

Ağaçlı *Platin* tepesinde olduğu gibi
Donatılmış kendiliğinden, el değmeden
Süslenmiş ağaçlarla bir oyun yeri,
Oturmuş önüne gelen dizi dizi basamaklarda,
Sarılmış, kaplanmış içlerinden birinin
Ağaç yapraklarıyla dağınık saçları.
Dört bir yana bakıyordu biri; dikmiş
Gözlerini kıza, bunlar arasından,
Bu kızdı ses çıkarmadan

Çoklarının yüreğini oynatan.
Dayamış biri değneğini yere, almış eline
Tuscus kavalını, başlamış çalmaya,
Eşit üçlü vuruşlarla uydurmuş ayaklarını
Çaldığı kavala, o gün alkışlar tutmuş
Ona önüne gelen, bu yolla geçmiş kendinden.
El etmiş topluluk içinde bulunan kral;
Beklenen de buydu gerçekten.
Sıçramış yabancılar yerlerinden

Çığlıklar koparmışlar kulakları yırtan.
Bu işte pek becerikli olmuş kız.
Kaçışmış ölüm korkusuna kapılan kalabalıklar,
Nasıl kaçışırsa kartalları görür görmez
Güvercinler, kurtları süt kuzuları,
İşte öyle kaçmış erkekleri görünce
Duyulmadık bir korkuya kapılmışlar,

Uçmuş renkleri, sapsarı kesilmiş yüzleri
Bir öyle korkuydu ki bu, kimsecikler
Yapamazdı onun yaptığını,
Kimi saçlarını yoluyordu,
Kimi olduğu yere çökmüş, geçmiş kendinden,
Kimi sus pus olmuş, gömülmüş acılara,
Boşuna çağırıp durmuş anasını kimi de.

Dili tutulmuş kiminin, donakalmış, çakılmış
Olduğu yere, kimi kaçıp gitmiş.

Önünde sonunda sürüklenip götürülmüş
Yakalanan kızlar, eşi olmuş nicelerinin
Alıyor, sımsıkı tutuyor erkekler kucaklarında
Ayak direyen, gitmek istemeyenleri, öpe öpe:
Neden ağlar da bozarsın gözlerini,

Baban ne yapmışsa anana
Ben de onu yapacağım sana...
Ey *Romulus* sen bilirsin ancak
Erkekleri neyin sevindirdiğini.
Verirsen bu mutluluğu er olurum ben de.
İşte o yıllardan beri durur o tiyatro
Olduğu gibi, pek tekin değildir bugün bile,
Korkulu yerdir güzel kadınlar için.

Kaçmaz soylu bir kimse yarış alanından atların,
Circus'ta toplanırlar, pek çok sevenler de
Bulunur aralarında, ne bir parmak kımıldatışı,
Ne konuşma, ne bir tanıdıkla gizli
Kaş göz etmeler gerekir senin için, orada
Sokul bir kadının yanına, çekinme,
Engel olmaz kimse, yanaş ona

Yanaşabildiğince, sıkış sıkıştır onu,
Sokuluver, değinin, sürünün birbirinize,
Ağız açamaz sana, neylersin dardır oturma
Yerleri, ses çıkarmaz kız, konuşmaya başla
Yavaştan, ilkin genel konulardan
Açmak yerinde olur sözü.

Kimindir sorarsa bu gelen atlar
Onun tuttuğu yanı tutarsın boyuna

Sen de yarışta, sonra başlar savaşan
Ephebus'ların geçit töreni, alkışla orada
Tanrıça *Venüs*'ü, sil kızın boyun atkısını,
Sözde tozlanmış gibi yapıver bir yol.

Silk parmak uçlarıyla şöyle ufaktan.
Tozlanmamışsa da yap bunu çekinme tozlanmışça.
Yararlan eline geçen bütün kolaylıklardan,
Bak, bir de eteği düşmüş, değmişse yere
Derleyip topla kaldır yerden,
Gözden ayırma, tozlanmasın iyi bak.

Ödülüdür bu yaptığının, en azından, kızın
Çıplak baldırlarını doyasıya görmen.
Biraz bakıver arkaya, oturanlar olur,
Dokunmasın uzanan dizleriyle kızın omuzlarına...
Çeler oynak gönülleri bu davranışlar.
Ne sevgiye tutulanlar vardır;

Düzeltivermiş eliyle kızın arkasında
Duran yastığı, böylece çeledurmuş gönlünü;
Serinletmiş onu yumuşak bir yellikle,
Bir de iskemle koymuş pamuk gibi
Yumuşak ayaklarının altına,
Kolayca bulursun böyle aşk sanatını
Circus'ta ya da pek acıklı işlerin
Yapılageldiği kum serili *Forum*'da.

Savaşır o kumsalda, sevgi yolunda, *Venüs* oğlu,
Yara görmeye gelip yaralanan olur orada
Bir yarış oldu, koşuyu kazananın avucuna
Korken ödülü, vuruldu yanında duran bir
Kadının bakışlarından atılan okla.

Başlamış inlemeye, görülmelik olmuş
Görmeye gelmişken vurulanları.

Bir gündü gene *Caesar* bir deniz savaşını,
—Hani Perslerle Atinalılar arasında yapılan—
Göstermek için, savaş gemilerini
Koymuşken onun yerine o gün bir o denizden
Bir bu denizden bölük bölük delikanlılar,
Venüs kızları koşmuş gelmiş, sanırsın
Roma'da toplanmış bütün yeryüzü.

Neler yoktu içlerinde sevmek sevişmek için
Ne yazık ne yazık kaç kişi yanmış sevginin
Oduna o gün, gene derlenip düzenleniyor
Caesar almak için yeryüzünün öbür bölümünü de.
Ey uzak Doğu ülkesi bizim olacaksın sen de...
Ey *Partlar* siz de göreceksiniz yaptıklarınızın
Karşılığını, sevinin ey *Crassus*'la ölüp

Geceleyin gömülenler, ey barbar ellere
Düşen kartallar, sevinin.
Yakındır o önderin geleceği gün, yakın.
Savaşmaz onun gibi değme delikanlı.
Yıllara sığmaz, sayılmaz yaşı tanrıların.
Ölçülmez günlerle *Caesar*'ların yiğitliği, erdemi.

Aşar yılları gökçe yaratıcı yetiler,
Katlanamaz uzun boylu boş bekleyişlere
Acı gelir onlara bu, daha çocukken ezmiş
Elleriyle iki yılanı *Hercules*,
Ana karnındayken göstermiş, *Jupiter*'e
Yaraşır bir soydan olduğunu...
Ey *Bacchus* sen de pek gençtin hani,

Çocuk denecek çağda değil miydin *Thyrsus*'unla
Hind ülkesini alt ettiğin, titrettiğin günler?
Baban kollayacak seni, kargı kullanacaksın
Ey çocuk, başarılar kazanacaksın

Babanın gözcülüğü altında, budur ilk işin,
Taşıdığın yüce ada yaraşan budur.
Bugün gençliğin egemenisin, yarın

Yaşlılığın olacaksın, kardeşlerin yok olmuş
Al öçlerini
Koru baban için gerekenleri.
Savutlar vermiş sana baban, koruyasın diye
Anayurdunu, yavılar yıkmak istediği gün
Yönctimi, kutlu kargılar kullanacaksın.
Yavıların kanıyla boyanacak kargılar,

Senin bayrağının altında yaşayacak
Doğruluk, düşkünlere acımak
Ülküsü de, pusatları da aşağılıktır *Partlar*'ın,
Getirilsin, isterim *Latium*'a ey önderim
Onların varı yoğu, ey *Mars* baba,
Caesar baba esirgemeyin yardımlarınızı,
Biriniz tanrıdır sizin, öteki de olacak,

Bildiriyorum üstün geleceğini, şimdiden
Övgüler döküyorum üstünüze yayılacak
Bütün evrene ününüz, çalınacak borularla...
Geçip önüne senin bölüklerinin, türkülerimle
Yüreklendiririm onları
Çoğaltır güçlerini yazılarım
Anlatacağım Romalıların nasıl göğüs
Gerdiğini *Partlar*'a, bir bir.

Yavıların atlarına atlayıp ne denli
Kaçarken ok attıklarını anlatacağım...
Kaçan kazanır, başarırsa ne kalır geriye
Ey *Partlar*, çok kötü işler açacak başına
Senin bu yaptıkların yüzünden *Mars* ey *Part*.
Ey yüceler yücesi, gelecek o günler
Oturacaksın dört beyaz at koşulu

Altın arabaya, gelip geçecek önünden
Boynu bağlara vurulu yavı önderleri,
Artık kaçmakta bulamayacaklar
Kurtuluşu eskisi gibi.
Kızlar, delikanlılar dizi dizi bakacak
Onlara doyasıya, o gün büyük bayram olacak,
Bütün ulus için, işte o gün sorarsa sana
Kızlardan biri bu kralların adını

Yerleri, dağları, akan suları, bunların
Tüm nereden gelip nereye gittiğini
İrdeler, araştırırsa anlat dilin döndüğünce
Kısa olmasın karşılıkların, bilmediğin olsa
Bile, görün çok iyi biliyormuş gibi.
İşte dersin *Fırat* ırmağı; başı saz donanmış
Kişi biçiminde, mavi, dalgalı saçlısı da *Dicle*

Bu yığın yığın geçenler tutsak *Ermeniler*,
Şu da *Perseli*'ni gösteriyor, bir ülkedir
Almış adını *Danae* oğlunun, şu ise güzel
Oylumlarda kurulmuş bir *Achamenid* kenti.
Bunlar da yavı önderleri, söylersin
Bilirsen adlarını, bilmezsen uydur yakışanı.
Şölenler, donatılmış toylar kolaylık sağlar

Sevişmelere, yalnız içkinin tadını düşünme
Bu konuda, kıvrık boynuzlu *Bacchus* suyuyla
Dolmuş bardaklar boşaltılır orada çokluk
Gül yüzlü sevgi tanrısının adına.
Ağırlaşınca içkiden *Cupidus*'un kanatları
Uçamaz, bağlanmışça kalır olduğu yerde.

Çırpar o gün hızla ıslak kanatlarını,
Yaralar açılır suları sıçrattığı gönüllerde.
Oynatır içki yürekleri, tutuşturur canları,

Sıkıntıları dağıtır, sevinç verir çoklarına.
Bir gülüş, bir tatlılık belirir yüzlerde,

Giderir acıları, can sıkıntılarını,
Alınlardaki kırışıkları, açılır açılmasına
Gönüller, bir açık yüreklilik doğar bizim
Çağımızda bulunmayan, karşı gelinmez tanrı
Gücüne, çeler gönlünü gençlerin boyuna kızlar
Alev içinde alevdir şarab içinde *Venüs*.

Kapılma ışıldakların altında gördüklerine:
Elbir edince içkiyle geceleyin yandığın gündür.
Bakmış doyasıya tanrıçalara günün aydınlığında
Paris, sonra dönmüş: Sen ötekilerden
Çok güzelsin, demiş, ey *Venüs*.
Gizler, göstermez geceler bütün eksikleri,

Ondan bütün kadınlar güzeldir geceleri.
Bir deneyegör inciyi, güzel örülmüş
Bir dokumayı, bir gövdenin alımını
Gün ışığında anlarsın ancak.
Sayıp dökecek miyim bir bir kadınların
Toplandığı, senin avcılık etmen gereken yerleri?
Kumları saymaya benzer bence bunları söylemek.

Sayıp dökeyim mi yoksa *Baiae* kıyılarında
Bulunan kaplıcaları da, oranın sıcak,
Kükürtlü sularında söz açayım mı dersin?
Bilirsin çokları dönmüş oralardan
Gönülleri yaralı, bu yüzden, o sular
İyi gelmiyor sağlığa diyenler çıkıyor.
Roma yakınlarında, büyülü kırda,
Bir *Diana* tapınağı vardır, oranın egemeni

Olan tanrıça bir kanlı kılıç tutar elinde.
Kızoğlan kızdır, iğrenir *Cupidus*'un

Oklarından, çok kimseler yaralanmış orada,
Yaralanacak daha birçokları da besbelli.
Gösterilmiş buraya değin yazılanlarla
Nerede sevişmeyi öğreneceğin nasıl seveceğin,
Nerede seveceğin, işte burada umulmadık
Bir yüksekliğe ulaşmış *Thalia*'nın arabası.

Gene göreceksin bir güzeli sevmenin,
Elegeçirmenin yollarını, burada açıklayacağım,
Koyacağım ortaya öğretimi, yapıtımı...
Yeter ki tutsun sözümü, dinlesin öğretimi
Can kulağıyla. Kadın gönlü çelmek, kolayca
Elde etmek isteyen kimse, bu yolda kişinin
İlkin sağlam bir güveni gerek kendine,

Böyle gererse gönül ağlarını yakalarsın
Önüne gelen kadını bir güzelce.
Bak susar mı baharda kuşlar, ağustosböcekleri
Yazın, kaçar mı dersin *Maenalius*'un
Tazısı tavşandan, karşı koyamaz bir kadın da
Bunlar gibi gönlünü çelen erkeğe.
Yanar tutuşur için için "istemem" diyeni bile.

Birdir oğlanda kızda gönül çalmanın tadı.
Erkek gizleyemez sevgisini, kadın gizler,
İyice saklar içindekini, söz bir edipte
Boşversek kadınlara biz erkekler,
Dilsiz gelirler kollarımıza ayaklarıyla
Bütün kadınlar, yalvarır yakarırlar.
Böğürür yumuşak çayırlarda boğanın

Ardından inek, kısrak kişner, eşinir
Aygır tutkusuyla yanar boyuna...
Erkekte daha güçlüdür sevişme,
Birleşme isteği, yırtıcı değildir öylesine

Kolay sönmez onda yalımı sevginin.
Bir de kadına gelince, anlatayım mı
Erkek kardeşine vurulan, yanan tutuşan,
Yasak tanımayan, kendini asan *Byblis*'i?

Myrrha gönül vermedi mi babasına?
Kızın babalık sevgisine benzemezdi bu.
Bir ağaca dönüşmüş şimdi örtünmüş
Kabuklarla, akar gözyaşları bugün bile
Güzel kokular saçar, damlar adıyla anılan

Ağaçtan, *Ida*'nın yeşil ormanlı oylumlarında
Sürünün süsü ak bir boğa otladı,
Bir kar benek vardı boynuz aralarında,
Süt gibi apaktı bütün gövdesi...
Yanmış yakılmış ona *Gnos*'un, *Cydon*'un
Danaları, *Pasiphae* bile almış göze

Onunla birleşmeyi, tutuşmuş onun için.
Kızarmış bütün güzel ineklere,
Kıskanırmış onlardan boğayı.
Bilinir, söylenir bu olay elde günde,
Yüz kentli *Girit*'in bütün illeri yalan
Söylese de bunu yadsıyamaz artık.
Ağaçlardan yeni sürgünler, yapraklar

Toplarmış işe alışmamış elleriyle,
Getirir kormuş boğanın önüne...
Katılır sürüye gider, düşünmezmiş kocasından
Ayrıldığını, bir boğanın elinden ölse de *Minos*,(*)
Nedendir ey *Pasiphae*(**) bu süslü giyekler?
Anlamaz sevdiğin boğa bu süslenip püslenmeden.

(*) Minos: Girit kralı

(**) Pasiphae: Kral Minos'un karısı.

Ne çıkacak, ne geçecek eline dağlarda
Sürünün ardısıra gitmekten?
Neden bakar durursun aynaya, ovarırsın,
Düzeltirsin boyuna saçlarını?
Görüyorsun kendini aynada, dana değilsin.
Dana olsan, boynuzlar olurdu alnında...
Yok *Minos*'u seviyorsan nedendir onu aldatışın,

Sevmiyorsan bir erkek bul erkekler içinde.
Kalkmış yatağından ece, çekip gitmiş kırlara
Tek başına, yapmış o da *Bacchus* kızlarının
Tanrı *Adonis* için yaptıkları.
Kıskanır, iğrenir, baktıkça ineğe söylenir:
Neden seviyor bunlar benim beyimi?

Bak, bak yeşil çayırlarda sıçrayıyor
Gösteriş yapıyorlar ona, önüsıra, sanmam
Boşunadır süslenmeleri, deliliklerinden
Güzel sayıyorlar kendilerini.
Dayanamadı daha, bir korkunç buyruk saldı
Dağıttı sürüyü, boyunduruğa vurdurdu suçsuz

Sığırları, boğazlattı sunağın önünde, deşti
Eliyle sevine sevine barsaklarını.
Çok kez dolar parmaklarına barsakları
Döner tanrılara sığınırdı:
Haydi gidin, beğendirin kendinizi benimkine,
Göreyim sizi, derdi. Bir yol *Europa,* bir yol
Io olmayı kurardı kendince, bunlardan
Birini bir boğa kaçırmış, inek kılığına

Girmişti biri de, sonunda ağaçtan
Yapılmış bir ineğin içine girmiş aldatmış
Boğayı, gebe kalmış sürünün önderinden,
Çocuğu doğurunca çıkmış açığa, yüz karası

Yalnız kendi kocasının gözüne girip
Karşı duraydı *Thyesteus*'un sevgisine *Cressa*,
Durdurur arabasını yolun ortasında

Çevirmezdi atlarını *Aurora*'ya doğru *Phoebus*...
Çalınca *Nisus*'un kızıl saçlarını kızı
Geçmiş ülkesi sürü sürü azgın köpek eline
Mars karaya, *Neptunus* denizlere sürülmüş...
Karısı ekmek batırmış *Atrid*'in karnına.

Kim gözyaşı dökmemiş *Creussa*'nın odlara yanmasına?
Kim kötülemedi çocuklarının kanına giren *Media*'yı?
Az mı ağlamış *Amyntor* oğlu *Phoenix*
Gözlerinin oyuluşuna, paramparça olmadı mı
Hippolytus ürken, gemi azıya alan atlarınca?
Ya sen neden çıkardın suçsuz çocukların
Gözlerini ey *Phineus*, gelecek

Senin de başına yaptıkların
Aşırı tutkuları yüzünden bu yıkımlar
Daha azgın, daha süreklidir erkeğinkinden
Kadının kudurması. Bu yüzden kolay geçer ele
Kızlar, kuşku yok bunda sanımca

Verir kendini kız biraz yalvarıgör,
Bir olur, bir olmaz derler, güle oynaya gelirler
Taş attın da kolun mu ağrıdı senin de.
Neden yanar yakılır, deme, yeni sevgi
Yeni sevinç getirir gönüle, bu işte
Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür,
Daha yeşil gelir bize komşu tarlanın ekini

Başkasının sürüsü daha besli, daha yağlı.
Elde etmek istersen bir kadını
Uşağını kandırmaya bak ilkin...

Ondan öğrenirsin başarının kolayını.
Araştır, bilir mi bilmez mi hanımın gizlerini,
Bak içli dışlı mıdır onunla eğlentilerde.

Esirgeme parayı, söz ver, adaklar alırım de,
Yalvar, gönlünü yaptın mı oldu demek dileğin.
Hekimler gibi suyunca ver ilâcı, gününü bil.
Uşaklar becerir hanımların içini boşaltmayı,
En sevinçli, kadınlık damarlarının kabardığı,
Gözlerinin ışıl ışıl yandığı gün çelinir gönlü

Kadının, oynar yüreği, kaynar kanı...
Daha kolay açılır, saçılır üzüntüsüz olunca,
O gün girer araya Venüs, yürütür işini inceden,
Savutlarla korumuş kendini acılar içinde *Ilion*,
Açılınca yüreği almış içeri atla savaşçıları...

Başkasından yakındığı gün elde edilir kadın,
Gecikme öcünü almak için, ona aracılık et.
Kızdırsın günaçımında saçını tarayan kız onu.
Tavşana kaç desin tazıya tut, iççeksin
Mırıldanıversin kendi kendine, yok yok desin,

Sanmam onun sana yaptığını ona yapabilesin.
Evirsin çevirsin sana getirsin sözü,
Andlar içsin, inandırsın, kandırsın, sevgisiyle
Yanmış yakılmışsın desin, öleceğini söylesin
Bu yolda senin, ağır tutsun elini, yele göre
Yelken açsın, yel kesilmeden bitirsin işini,
Kolay eriyen buza benzer kadının hıncı...

Hizmetçiyle iş görmek yararlı mı dersen
İşaçar başına, çıkmaza girersin derim:
Kimi yataktan kaçar, kimi yatağa işer.

Kimi hanımın, kimi kendinin bilir seni.
Oluruna kalmış sonu, çıkarı duruma bağlı,

Beni dinlersen biraz geri dur onlardan.
Sarp, uçurumlu yollardan götürmesin seni,
İstememem yıkıma uğrasın bana uyan gençler.
Çok bağlanma yazılarını götürüp getirene,
Açma gizemlerini güzelliği üstüne,

İlkin hanımı elde et, yoldaş ol ona,
Gönül vereyim deme yanaşma kıza sakın.
İnanırsan bana, bir sözüm daha var sana:
Yele verme sözlerimi, kulağında tut,
Ya başlama bir işe ya da bitir korkma,

Hizmetçiye yükle birazını suçun...
Boşuna çabalar kanadı ökseye vuran kuş,
Uçamaz, tuzağa düşen domuz boşuna didinir.
Boşuna çırpınır yemi yutan balık, kurtulamaz.
Bırakma, başar girıştiğin işi, dönmek olmaz.

Çekinir dile düşmekten, suçlayamaz seni.
Anlatır hanım ne demiş, ne yapmışsa.
Yeter ki bil ağzını tutmayı, yanaşır,
Hizmetçi gönüldeş olur sen dilini tuttukça.
Kim derse güçlükler, sıkıntılar getirecek

Tarımcılara, gemicilere doğan gün, içi sızlar,
Ekilmez *Ceres*'in ekinleri gelişigüzel toprağa,
Salınmaz yeğnik gemiler değme denize,
Ele geçmez, yola gelmez sevilen tüm kadınlar,
Bir de bakarsın gün doğar bulutun ardından:

Doğum günü, ayın ilk günleri, *Venüs*'ün
Mars için yanıp tutuştuğu günlerde,

Savaşta alınmış kral gömülerinin *Circus*'ta
Gösterildiğinde, kışın acı günlerinde,
Pilyad'ların yaratığı soğuklarda gitme,

Haedus'un güzel yüzünün sulara gömüldüğü
Günlerde sokulma yanına sevdiğinin.
Engine açılmak istesen parçalanır gemin.
Seç *Alia*'nın Romalı yaralarıyla
Kıpkızıl olduğu ya da işlerin pek yolunda

Gitmediği söylenen bir günü, bekle
Suriye'de Yahudilerin kutlu saydığı cumartesiyi.
Uğur getirmez onun doğum günü sana
Göndermeler verilir o gün, uğursuzdur da.
Ne denli kaçınsan koparır koparacağını gene.

Alır erkekten gönlünün çektiğini sevilen
Kadın, bir gün bakarsın göz boyar gönül alır
Bir satıcı kadın çıkagelir, serer önüne
Ne varsa satılacak, döker ortaya.
Bir de sen bak beğenir misin der kadın,
Öper okşar seni, aldırır canı çektiğini,

Andiçer, bana bu yıllarca yeter,
Çoktandır aradığım buydu der alıvermeni diler.
Param yok desen de veresiye yaz bir yere,
Der diretir, yakınırsın, okuyup yazma bilmediğine.
Bir alıştırmasın seni doğum günü öte beri

Almaya, canı çektiğince doğum günü var bilesin...
Ne yalanlar uydurur, üzülür, ağlar gizli gizli,
Bir gün küpenin taşı düşer, yüzüğü yiter,
Duyarsın bunları nice günler
Neler istenir senden, geri verilmez, ödünç.
Batarsın, sağ ol bile diyen olmaz sana.

Daha durmam bu kötü, aldatıcı konu üzerinde,
On ağzım, on dilim olsa saymakla bitiremem.
Mumla yapıştır gönder yazıyı sevdiğine.
Bu mum taşır duyguları sevenlerin sözüyle
Yaz, tatlı diller dök, anlat yana yakıla

Kim olursan ol, durumuna bakma.
Dayanamamış yalvarışına vermiş *Priamus*'a
Hector'un ölüsünü *Achilleus*.
Yumuşatır tanrıların bile hıncını yakarışlar.
Söz ver bol bol, ne gider elinden?
Kim olsa zengin olabilir söz vermede.

Umutlar avutur, oyalar kişiyi uzun uzadıya.
Tanrıça aldatırsa kadın ne yapmaz...
Elin açık olunca bırakıldığın gündür...
Giden almış alacağını, nesi eksilmiş onun,
Verir görün de verme boyuna, çok umuda düşürür

Beyi ekini kıt veren tarla, öyle ol...
Hiç yutulmayan bir oyuncu yutulur sonunda
Bir tutku bürümüş gözlerini gelecek zar için,
Duramaz bir bir gider elinde ne varsa.
Vermeden almaktır gerçek başarı, boşuna değil

Bu kazancın, onun ardından gelir başkaları da
Gönül suyunca yazılmalı yazılar,
Birlikte gidecek göndermeler onlarla,
Gönül alıcı, yürek okşayıcı olsun...
Yemiş üstüne yazılan yazı çıkarmış baştan,
Cydippen'i okumuş kapılmış bilmeden.
Benden size öğüt *Roma* delikanlıları, öğrenin

Güzel söz söylemeyi, yalnız suçlular savunulmaz,
Bunlarla, güzel söz ne denli etkilerse yargıcı,

Ulusu, Senatörü, güzel kadını da büyüler öyle...
Gizli tutun duygularınızı, açığa vurmayın.
Can sıkıcı da olmasın yazılar, sözler,

Sıkar mı canını sevimli bir güzelin
Beceriksiz, vurdum duymaz olmayan, sıkmaz.
Çokluk soğuk olur, ürkütür kadını yazının ağırı.
Alışılmış olsun sözlerin, konuşman, yazın
Güven versin okuyana, tatlı olsun, gönül okşasın,
Yanında konuşuyor sansın yazını okuyan seni.

Kırılma, okunur sonunda, bugün alınmayan yazın.
Kesilmesin umudun, gün gün alıştırılır boğa
Boyunduruğa, at yavaş yavaş uyar koşuma...
Sürtünür de aşınır demir, toprağı sürmekle
Yıpranır saban demiri, ne var taştan katı,

Ne var sudan uysal, bak nasıl aşındırır
Kayayı, yenersin dayanırsan *Penelope*'yi bile.
Dayattı da gene düştü sonunda *Bergama*, bak...
Pek diretme, okunan karşılık verilmeyen
Yazıların olursa, gönder, çekinme

Gönül alıcı yazılarını varsın okusun...
Okuyan karşılık verecek bir gün.
Bekleyedursun girer işler yoluna düzelir.
Can sıkar belki ilk karşılık,
İster ardına düşmemeni, aldırma.

Bu, yapma dediğini yap, yap dediğini yapmadır.
Olacak dileğin sonunda,
Uzanmış görürsen bir kadını yatağında gir içeri
Bilmezmiş gibi, çekinme sokul yanına,
Dinleme gizlisini mizlisini, kimse duymasın yeter.

Kolla kendini gözetle dört yanı kurnazca,
Söyle söyleyeceğini, gezerken mermer direkler
Arasında sevine sevine, git yanına,
Ayakdaş ol, dolaş oralarda sen de.
Bir önden, bir arkadan gidiver, hızlan,

Yavaşla, sıkılma yürümekten onunla yan yana
Direkler arasında geçmekten çekinme onu.
Tiyatroda yoluna bak yanıbaşında oturmanın,
Bakarsın çıplak omuzlarına doyasıya, gözetle,
Bak, onu şaşkınlığa uğratacak konular bul.

Birçok olay anlat kaşla gözle...
Alkışla güzel bir kadınla oynayan oyuncuyu:
Ne oyun gösterirse göstersin iyi dileklerde
Bulun oynayan bir sevgili için,
Kadın kalkınca sen de kalk, otur oturunca,
Onun isteğince geçir günü, ona uy.

Kıvırayım deme demir maşayla saçlarını,
Ovma bacaklarını sünger taşıyla kıllarını,
Dökmek için, *Frigya* toyunları yapar bunları,
Cybele ananın bayramlarında böğüre böğüre...
Bunlar kötüdür, yaraşmaz erkeğe, biraz da
Uysallığındadır erkeğin güzelliği.

Düzen nedir bilmezdi *Minos* kızının gönlünü
Çelen *Theseus*'un saçları... düzgün değildi
Kılığı *Hippolytus*'un gene sevmiş onu *Phaedra*.
Bir tanrıça gönül vermiş ormanda yaşayan
Adonis'e, yıkanıp paklan da bakma oyunlarda
Derinin kararmasına, yakışsın sana giydiğin,
Benek benek, toz toprak olmasın yeter.

Dilin paslı, dişlerin sararmış, kızarmış
Olmasın, yüzmesin ayakların içinde
Kocaman ayakkabıların, saçların tepende diken
Diken, biçimsiz, sakalın bozuk düzen,
İş bilmez bir elden çıkmış, kesilmiş olmasın
Uzamış, pis tutma tırnaklarını,

Kıllar sarkmasın burun deliklerinden...
Ağzın kokmasın, ağır kokular yayılmasın
Üstünden başından bir sürü gibi.
Bir hoppa kadınlar, bir de erkek çocukların
Ardınca giden kötü erkekler yapar öbür süsleri.

İşte çağırıyor ozanın *Bacchus*, sevenler tanrısı.
Onun da sararmış yüreğini bu yalım, sevmiş o da.
Dolaşırken bilmediği deniz kıyılarında
Girit kralının seven kızı, *Dia*'nın ıssız
Kumsallarında, yeni kalkmıştı uykudan,

Göğüs bağır açık, ayaklar çıplak, dağınık
Altın sarısı saçları, üzüntülü, istiyordu
Sessiz deniz dalgalarından *Theseus*'u.
Yaşlar yuvarlanır pırıl pırıl yanaklarından,
Çoğalırdı güzelliği bağırır ağlarken de.
Bozmazdı gözyaşları bile alımını,

Hıçkırır, göğsünü döverdi yumruklarıyla...
"Çektin gittin taş yürekli, ben neyleyim,
Sensiz neyleyim ben şimdi?"
Bu sırada birden gürültüler, gümbürtülerle
Uğuldatmış kırları davullar, dümbelekler...
Dili kaçmış korkudan kızın, donakalmış,

Durmuş damarlarında kan, yığılmış yere.
Birden göründü *Mimallonlar*, saçları
Dağınık arkalarında, oynak *Satyruslar*,

Tanrı *Bacchus*'un bölüğü, işte *Silenus*
Esrik yaşlı, yalpalıyor eşeğin üstünde,
Güç tutuyor kendini, yapışmış eşeğin yelesine,

Ağır ağır gidiyor arkasından *Bacchaların*,
Bir kaçıyor, bir takılıyor ona *Bacchalar*...
Kırbaçla, beceriksiz bir binici, vurunca
Eşeğe, düşmüş yere sırtından uzun kulaklının...
Bağrışıyor *Satyruslar;* kalk baba kalk, diye.
Birden görünüverdi yüce tanrısı asmaların.

Kaplanlar koşulu arabasında, elinde
Altın dizginler, yüzü sararmış kızın
Kesilmiş sesi, unutmuş *Theseus*'u bile...
Üç kez denedi kaçmayı, kaçamadı üçünde de,
Kalmış olduğu yerde, titriyordu korkudan,
Yellerin salladığı durgun sulardaki sazlarca.

Avutmaya geldim seni, daha çok bağlı kalacağım
Sana, dedi, tanrı, korkma artık ey *Minos*'un kızı,
Bacchus'un karısı olacaksın... ey yıldız
Sana veriyorum gökleri, göklerde duracaksın.
Sen kılavuzluk edeceksin yolunu şaşan
Denizcilere, sen ey Cressa Corona...(*)
İndi arabasından, korkmasın diye kaplanlardan...

Kumlar üzerinde kalmış ayak izleri.
Almış kızı kollarının arasına, bitkindi,
Nelere yetmez tanrının gücü. İşte bu sıra
Birtakım *Hymena*'lar, türküler söylüyor
"Evhoe" diye bağırışıyor birtakımı da...
Kutlu yatağa çekildiler, tanrıyla genç karısı
Girdiler gerdeğe. Sen de *Bacchus* verileriyle

(*) Kıbrıslı kadın.

Donatılmış şölenlerde, güzel bir kadınla
Yattığın, uzandığın yatakta ey *Myctelius*
An gece eğlencelerinin yüce tanrısını,
Yalvar ona, içtiğin içkiler çarpmasın seni,
Vurmasın başına, sezdir orada üstü kapalı

Sözlerle yanındaki kadına düşüncelerini,
Anlar ne demek istediğini.
Şarapla birkaç yazı çiziver masaya,
Anlasın okusun yazdığını
Öyle bir bak ki göz göze gelince duysun
Yüreğinin yandığını, susmak gün olur neler

Söyler kişiye, ilkin sen al içtiği sağrağı,
İçiver sen de kadının dudağı değdiği yerden.
Onun yediğinden iste, hızlan, gecikme.
Dokunsun elin eline yemek alırken.
Yap kocası yanındaysa onun da gönlünü.

Daha yararlıdır onu kazanmak senin için
Ona ver sıranı sofrada dönerken sağraklar.
Çıkar başından başlığı koy onunkine...
Senden ileri say onu, geri de olsa, iş çıkarı.
Kuşkuya kapılma sözlerini beğenmede,
Onaylamada konuşurken o, yararlan yakınlıktan

İş başarmanın yoludur yakınları sömürmek.
İş de açabilir başa bu sağlam, bu tutarlı yol
İyi bil onu da, çokluk ileri gittiği görülür
Gönül işlerinde aracılık edenlerin
Benden öğüt olsun sana içki sofrasında:

Ölçüyü kaçırma bastığın yeri gör, kendini bil..
Sakın böylesi toplantılarda çekişmelerden,
Şaraptır bunlara yol açan, unutma bunu.

Çok kolay döner çekişmeler dövüşmelere.
Yıkılıvermiş *Eurytion* sunulan bütün şarabı
İçtiğinden, ölçülü olmak, işin tadını çıkarmak
İçindir içki sofraları, eğlenmek içindir.

Türkü söyle güzelse sesin, becerirsen,
Göster kendini, beğendir, kalk oyna
Esrimek kötüdür, ona özenmek güzel,
Konuş peltek peltek esrimiş gibi,
Esrikliğine verilir açık saçık da olsa,

Çok içmişliğine yorulur yaptığın...
İyi eğlenceler dile kadına erkeğe uykular
Sevmediğin bir kimse de olsa yap iş gereğince.
Yaklaş kadına konuklar kalkınca, şölen
Dağılınca, karış kalabalığa yararlan

Durmadan sokul kadına, gir araya
Dokun ayağınla ayağına, parmağınla beline.
Utangaç olma köylü gibi, kadınla konuşurken,
Venüs de, alınyazısı da yardımcısıdır
Atılganların, sevenlerin, korkma.
Güzel konuşma yolları değil burada işim,

Bir başlayagör girer yoluna işler...
Seviver, göster gönülden vurulduğunu,
Bütün yolları dene, yürekten inandırmaya
Çalış, güç bir iş gelmesin sana başarı,
Güzelim sanır kadının en biçimsizi bile
Kendini, bayılır övülmeye, gerçekten

Çok olmuş sever görüneyim derken sevenler,
Sevgiye özenirken gönül verenler...
Biraz yumuşak davranın yalandan sevenlere

Kızlar, inan olsun gerçeğe döner yapmacıklar.
Aparır gönlünü yürek oynatan tatlı sözler,

Sezdirmeden, kayaları oyan sular gibi...
Güç gelmesin sana, başla güzel saçlarına,
Düzgün parmaklarına, biçimli ayaklarına
Övgüler dökmeye, pek uzatma işi, gevşer
En ağır başlı kadınlar bile güzelsin,
Denince, biraz ağırlanınca, yumuşar.
Bayılır kızlar bir övülegörsün güzellikleri.

Utanç duymaz mı bugün *Juno* da, *Pallas* da
Kazanamadık diye yarışmayı *Frigya* ormanlarında?
Kabarır, kanat kaldırır övülünce *Juno*'nun kuşu, (*)
Yok sessiz bakadurursan toplanır, göstermez
Kendini, güzelliğini, germez kanatlarını.
Eşinir, silkinir sevincinden koşularda,

Yarışlarda biraz okşayınca atların boynunu.
Yelesini, salınırlar tepeden tırnağa.
Çekinme söz vermekten, o çeker içini
Bütün kadınların, tanık göster yalnız
Sözüne tanrıları, bak güler *Jupiter* bile
Boş andiçmelerine sevenlerin, göklerden.
Buyruk salar toz edip dağıtmak için andları
Aeolia'nın esen yellerine, kaç kez andiçmiş

Styx üzerine, *Jupiter* kandırmak için *Juno*'yu.
Gözetir, bu yüzden, ardından gidenleri,
Gereklidir varlığı tanrıların, inanalım,
Günnükler yakalım, içkiler, saçılar
Sunalım onlara, eski tapınaklarda.
Dalmaz tanrılar derin uykulara, sızmazlar.

(*) Tavuskuşu.

Bir tanrısal yöntem vardır, suçsuz, eksiksiz
Yaşayın, sözünüzde durun, ululayın onları.
Yerine getirin adakları, yalan söylemeyin,
Batırmayın elinizi kana, kendini bilen
Uslu bir kişi yalnız kızlarla yapar
Gönül alış verişi, budur tatlısı, güvenlisi.

Onlar seni aldatır, aldat onları sen de,
Kazdığı kuyuya düşer kadınların çoğu,
Utanma sakın, sence nesi var bunun.
Hani yoksun kalmış, derler Mısır, tarlalarına
Bolluk veren yağmurdan, kurak olmuş dokuz yıl,
Sonra gelmiş *Thrasius*, yatıştırırım hıncını

Jupiter'in demiş, *Busiris*'e, akıtabilirsen
Bir yabancının kanını tanrı yolunda.
Öyleyse sen olacaksın ilk adanacak yabancı
Diye karşılık vermiş *Busiris*,
İşte sensin Mısır toprağına su verecek
Yabancı, *Phalaris* de böyle yapmıştı, yakmıştı
Perillus'u demirden boğa içinde.
Bu mutsuz kişi kazdığı kuyuya düşmüş.

Budur işin en doğrusu, daha ne olabilir
Acı çektirmek için araç yapanları
Yaptıkları araçla öldürmekten başka.
Andı bozmakla aldatılır andını bozan,
En çıkar yoldur sözünden dönen kadını
Kazdığı kuyuya düşürmek...
Çok etkilidir bu konuda gözyaşları,
Eritilir onlarla kayalar bile...

Yanakların, yaşlarla ıslanmış görün,
Ağlayamaz istediği gün kişi, ağlamaklı
Olmak istersen ıslat elinle gözlerini.

Kim bilge olur da öpücükler katmak istemez
Tatlı sözlerine, bu konuda, çekinme öpmekten,
Seni bir öpen olmasa bile.

İlkin karşı kor kadın: çok kötüsün, der.
Görürsün karşı koymakla yenildiğini de.
İncitme sakın incecik, güzelim dudaklarını,
Yakınmasın kabaca davranışlarından...
Bir öpücük alıp ardını getirmeyen

Yıkmış demektir yaptığını kendi eliyle.
Aşırılık değildir öpüşten sonra işi sürdürmek,
Utanılacak bir yönü yoktur onlarca bu işin.
Severek katlanır baskıya kadın, göster gücünü.
Yürekten isterler ezilmeyi, sıkılmayı.

Sevişirken içini açar kadının, ezilmek,
Bayılır tadına sıkılmanın, ezilmenin.
Bir gülüş belirir yüzünde, acı doğar içinde,
Dişilik damarı kabaran bir kadının
Gönlünü yapmayınca, sızlar yüreği.
Çok ezilmiş, tartaklanmışken *Phoebus*'la
Kız kardeşi gene geri kalmamışlar

Sevdikleri erkeklere bağlanmaktan.
Yeridir pek yaygın bir öyküye dönmenin,
Scyras kralının kızıyla *Achilleus*'un evlenmesi
Tanrıça, dillere düşen güzelliğine kapılmış,
Yarışmada *Paris*'i kazandırmış
İda dağında savaşdaşlarına karşı.

Uzak ülkelerden bir gelin geldi *Priamus*'a,
İlliyon'un kalelerinde yaşıyordu bu Grek kızı...
Andiçmişti bütün Ispartalılar öcünü almak için
Gördükleri kötülüğün, tümünün olmuştu

Birinin acısı, iş edinmiştiler bunu.
Çok acı olurdu *Achilleus*'un uzun uzadıya

Annesinin isteği üzerine erkekliğini gizlemesi,
Günün birinde çıkmış açığa gizlilik.
Ne yapacaksın artık *Aeacus* daha yün eğirmek
Gelmeyecek elinden, ancak başka bir Pallas
Öğretisi ulaştırır seni üne şana..
Ne ararsın bu kadın işi sepetler arasında
Senin eline kılıçtır yaraşan.
Ağırşak almış, *Hector*'u bile yere serecek
Güçte olan, sağ eline, at elinden o iği,

Güçlükle çeviriyorsun eğilmiş iplikleri.
Pelias mızrakları yakışır eline.
Neler olmuşsa olmuş günün birinde, girmiş
Yatağa han kızıyla *Achilleus*, iş işten geçmiş,
Anlamış *Achilleus*'un erkek olduğunu...
Yenilmiş erkek gücüne, gitmiş elden kızlık,

Onun da gönlü çekiyordu bir erkeğin
Altında yatmayı, besbelliydi durumundan.
Ne gün kuşansa savutlarını *Achilleus*,
Bıraksa elinden işi, "kal, gitme" derdi.
Neresinde bunun güçlük, neden kızlığını bozanı,
Yalvarır alıkoymak istersin yanında *Deîdamia?*

Olasıdır gönül oyunlarında kadının
İlkin utanışı, kalamaz ilgisiz erkeğin
Sevişlerinc, içinden bir eğilim duyar...
Güveni var demektir güzelliğine,
Kadının gelmesini bekleyen delikanlının.
Erkeğe düşer ilkin sevmek, yalvarmak, yakarmak.

Sarar yüreğini kadınların tatlı sözler,
Erkektir yalvarması gereken, kadın ister,

Sever kendine yalvartıp yakartmayı...
Bilmelisin yalvarmanın, yakarmanın yolunu.
Jupiter bile yalvardı yiğit kızlara
Boyuna, bir tek kadın yoktur ki yüce tanrıya
İlkin eğilim göstermiş olsun, varma üstüne

Yalvarışların büyük gönüllülükle,
Görürsen karşılandığını, çek oradan ayağını.
Düşer kadınların çoğu elinden kaçanın
Ardına, tiksinir ayak diretenden boyuna,
Kaçınır verilmek için dayatılandan
Azıtma işi, gitme ileri, baş ağrıtına çok...
Açıkça çıkmaz ortaya sevgi, umma bunu.

Bakarsın gönüldeşlikle girer yoluna
Ne kızlar bilirim ele avuca sığmaz,
Kanmış böyle tatlı sözlere, aldanmış
Sevgideş olmuş gönüldeşken, sevmiş arkadaşını...
Yakışmaz bir gemiciye aklık, sular, dalgalar,
Güneş yakar, kızartır onu, esmerleşir...

Bir tarımcıya da yakışmaz aklık, tarlayı
Ağır sapan demiriyle eşen, toprağı karana...
Evet sana da yakışmaz öyle apaklık
Ey *Pallas*'ın alınlığını taşıyan, başarı ardından
Koşan, solgun gerek sevenlerin yüzleri,
Budur sevgiye yakışan, deliler inanmaz

Bunun doğru olduğuna, onlar kanmaz...
Upuçuktur yüzü ormanlarda *Side*'yi arayan,
Seven *Orion*'un, solgundur yanakları
Naiad'a vurgun *Daphnis*'in. Bellidir
Yüreğinin acısı kişinin bitkinliğinden.
Çekinme parlayan saçlarını yaşmakla örtmekten.

Eritir, bitirir delikanlıları uykusuz geceler,
Bundan anlaşılır çekilen acıların derinliği,
Sevginin gücü, sana karşı duyulan acı,
Ulaştırır seni ereğine, seviyor neylesin,
Demeli seni gören, acısın sana...
Yakınayım mı, susayım mı, bilinmez
Günümüzde doğruluk, eğrilik seçilmez.

İçi boş bir kavram sayılır gönüldeşlik...
Övemiyor kişi sevdiği kadını gönüldeşine,
Elinden almaya kalkıyor sevdiğini, güvendiğin,
İçini döktüğün bildikler, oysa göz koymamıştı
Achilleus'un karısına *Actor*'un oğlu,
Dokunmamış *Phaedra*'ya *Piritheus* nasıl

Sevmişse *Phoebus Pallas*'ı, *Pyladas*
Hermiona'yı, *Tyndaros*'un kızını *Castor*, kardeşi...
Irmağın ortasında bal, çalılıkta yemiş
Aramaya benzer günümüzde bu doğruluk...
Yasak olanı çeker önüne gelenin gönlü:

Doyulmaz tadına başkasına acı verenin de.
Ne acıdır sevenlerin, yavılardan değil,
Gönüldeşlerden sakınması, çekinmesi.
Evet kaçınmak gerekir yakın bildiklerden,
Kardeşlerden, amca oğlundan, arkadaştan bile...
Bunlar olmuş gerçek sakınmalık kimseler.

Artık kestim sözü burada: çok kadınlar
Vardır değişik yaratılışta, bir gönüle
Bin yol bulunur öyle de olsa.
İyi gelmez bütün yemişlere bir toprak,
Kimi asma yetiştirir, kimi zeytin,
Kiminden bol alınır ürün, yeryüzünde
Kişilerin sayısınca değişiktir yaratılışlar.

Anlar gönül eri olan bunların dilinden.
Proteus gibi olmalı, duru sularca
Akmalı, bir gün arslan kesilmeli
Bir gün ağaç, bir gün kıllı domuz.
Hani balık vardır kancayla tutulur,
Yemle yakalanır, balık vardır avlanır ağla...

Evet tek ölçüye vurulmaz bütün yaşlar,
Yaşa göre yol bulmalı gönüle...
Uzaktan seçer tuzağı yaşlı bir geyik,
Çok bilmiş gösterme kendini toy kızlara,
Olma alaycı sakın kadınlara karşı,
Kuşkulanır dört açarlar gözlerini, kanmazlar.
Kadın vardır ünden, yükselişten kaçınır,

Düşük erkeklerin gider yollarına atılır...
Bitmiş burada bir bölümü yazımın,
Sona ermiş bir kesimi burda işimin,
Demir atıp durduralım gemiyi biraz...

SEVGİYİ KORUMA

EY *Paean,* ey *Paean* desin, çınlasın türküler,
Düşmüş kurduğum tuzağa beklediğim av,
Kıvansın ışıl ışıl türkülerimle sevenler...
Üstün tutun beni *Hesiodos*'tan, *Homeros*'tan,

Böyleymiş *Priamus*'un oğlu da kargılarla
Donanıp *Amyclis*'ten kadını kaçıranda.
Yelken açanda, böyleymiş güzel *Hippodamia*'yı
Uçan arabasıyla uzaklara kaçırırken *Pelops*...
Neden iverirsin delikanlı, suyun ortasındasın,

Gemin denizde, çok uzaktadır ineceğin koy...
İş değil öğütlerimle bir kızı kandırmak,
Ancak öğütlerimle saklanır, onlarla yakalanan.
Az değildir kazanırken tüketilen emekten
Yakalananı saklamak, elde tutmak.
Göstereceğim sana, bir öğretim işidir bu,

Alınyazısıysa başarmak, öyledir saklamak da.
Yardım edin bana ey *Cytherea,* onun oğlu sen de
Ey *Erato,* ey sevgi tanrısının adını taşıyan,
Yardımcım olun, pek güçtür girişti̇ğim iş...
Açıklamak isterim sevgi tanrısının.
Ele avuca sığmaz, bir yerde durmaz, uçarı

Çocuğun nasıl tutulacağını, kanatlanır,
Uçar, ele gelmez bilirim, neyleyim,
Ne yol bulayım onu tutmaya bilmem.
Neler yapmamış *Minos*, kaçmasın diye konuğu:
Kaçmış gene yolunu bulup, kanatlanmış.
İçeri atınca *Daedalus* suçlu anadan doğan
Yarı boğa-yarı kişi, yarı kişi-yarı boğa

Minotauros'u demiş: Ey doğruluk seven *Minos*,
Bitsin sürgünlüğüm, yaşamak isterim
Anayurdumda, kendi ocağımda, bırak öleyim
Alnının kara yazısıyla sürülen
Bir kimseye, yaşamak yoksa öz yurdunda...
Bırak gitsin oğlum babasına, yasak yere

Babasının yaşına acı, oğlunun gençliğine
Acımıyorsan... bunları söylemişti,
Daha da konuşabilirdi, dinlemiş *Minos*
Getirmemiş dileğini yerine, aldırmamış.
Bakmış boşa gitmiş yakarışları... görürsün ey
Daedalus, kendimi göstermenin yeridir, demiş.

"Avucunun içindedir denizler, karalar *Minos*'un.
Ne karadan, ne denizden kaçmak var bize,
Ancak gökten bir yol bulabilirsin"
Böyle demiş kendi kendine dönmüş göğe:
Ey yüce *Jupiter*, bağışla kesme yolumu,
Ne yıldızlara çıkar, ne gökte kalırım.

Beyin elinden kurtulmanın tek yoludur bu...
Aşar giderdim sularının üstünden yol olsa
Styx'ten, doğrula yeni bir kılığa girmemi...
Uslandırır kişiyi kötülükler, becerikli yapar,
Yoksa kim inanır kişi uçar, yol bulur gökten?

Yalnız o düşünmüş, kanatlar takınmış,
Uçan kuşlar gibi ipleri bağlamış, eklemiş,
Ocakta erimiş bal sürmüş, basma kanatları
Düğümlemiş, bir uçuş aracı yapmış dileğince...
Oynamaya başlamış çocuk mumla, kanatlarla,

Bilmiyordu bununla uçacağını,
Omuzlarına bağlanıp kanat olacağını...
İşte bizi yurdumuza götürecek gemi, dedi,
Babası, bununla kaçıp kurtulacağız *Minos*'tan.
Kapamış bütün kapıları *Minos*, gücü yoktu,
Gök yolunu tutmaya, kaç, ayrılalım artık,
Bu yaptığım araçla kaç gök yolundan.

Kolla kendini yaklaşma *Tegea* takım yıldızına,
Uzak dur, elinde kılıçla *Boota*'nın ardından
Giden *Orion*'dan, beni gözet, uçarken uy bana,
Önden gideceğim, korkma şundan bundan,
Kılavuzun benim, yükselme, yaklaşma güneşe çok,

Gökte, dayanamaz sıcağına, erir balmumu...
Çok alçak da uçma, değme denize, kanatların
Islanır dalgalarla, sularla, ağırlaşır.
Sakınmalı ikisinden, unutma esen yelleri de,
Korkulur onlardan, çocuğum, suyunca gidersen
Kolaylaşır uçuşun, esen yellerin...

Bir öğüt veriyor, bir yol gösteriyor oğluna
Takarken kanatlarını, anakuşun yavrularına
Uçuş öğretişi gibi, takınmış kendi de
Kanatlarını omuzlarına, gösterdi gidiş yolunu,
Korka korka öptü oğulcuğunu uçarken bir daha,

Tutamadı kendini, yaşlar aktı yanaklarından...
Koyuluverdi ikisi birden yıkıma giden uçuşa,

Ovada bulunan, pek yüksek olmayan tepecikten...
Bir kanat vuruyor, bir oğlunu gözetliyor.
Onu yüreklendirmeye çalışıyor, uçuyor...

Açılmış içi, unutmuş korkuyu yeni yerler görünce,
Yükselmiş alabildiğine, yüreklenen *Icarus*.
Görmüş bunları elinde sallanan kamışla
Kıyıda balık avlayan birisi, şaşmış, düşmüş
Elinden olta suya. Solda *Samos*, *Naxos*,

Paros, geçmiş tanrılar yurdu sevimli *Delos*'u.
Sağında *Labynthos*, orman kaplı *Calymnes*,
Balıkları bol mu bol *Astypalaea*...
Yükselmiş alabildiğine genç yaşın verdiği
Atılganlıkla çocuk, ayrı düşmüş babasından,

Çözüledurmuş bağlar, gevşemiş balmumu
Yaklaştıkça Güneş tanrıya dayanmadı yellerin
Basıncına sallanan kolları, titriyordu sulara
Yüksekten baktıkça korkudan, göklerden.
Ürperiyor, sarsılıyor, kararıyordu gözleri.
Mumlar erimiş, düşmüş kanatları, çırıl çıplak

Kalmış kolları, tutamaz olmuş kendini korkudan.
Düştü, "yetiş babacığım, babacığım" dedi düşerken.
Kapamış ağzını bağırırken yeşil sular...
Böğürdü mutsuz baba: "*Icarus*, *Icarus*, olmaz olsun
Böyle baba, *Icarus*, oğlum *Icarus*, nerdesin,

Nerelere uçup gittin," derken, görmüş suların
Üstünde yüzen kanatlarını, basmış çığlığı...
İşte o kıyıda gömülü, onun adını almış deniz...
Engel olamamış *Minos* kişinin kanatlanıp uçmasına,
Bense bir kanatlı tanrıyı yakalama yolundayım...
Boşunadır *Haemonia*'nın öğütleri, iş görmez

Bir tayın alnından koparılan etle yapılan büyü...
Boşunadır bir sevgiyi yaşatmak için *Medeia*'nın
Otları, *Mars*'ların okuyup üflemeleri, büyüleri...
Medeia Aeson'u, *Ulysses Oircen*'i kaçırmazdı elden
Bir iş çıksaydı sevgi yolunda okuyup üflemeden.

Kendinden geçirici içkiler verme kızlara,
Allak bullak eder başlarını, bozar kanı,
Kötülükten kaç, sevimli olmak gerek sevilmede.
İş çıkmaz yalnız yüz, boy güzelliğinden.
Homeros'un övgüler döktürdüğü *Nireus* gibi

Alımlı, *Naiad*'ların kaçırdığı *Hylas* dengince
Güzelsen de için dışın bir olmalı sevgide,
Çelemezsin gönlünü sevdiğin kadının yoksa,
Bağlayamazsın kendine, gider dış güzelliği,
Geçmeye görsün yıllar, tükenir, yok olur...

Görmez misin ne menekşe, ne zambak kalır
O güzellikte, gül gider diken durur.
Bir gün senin de ağarır saçın güzel oğlan.
Gönül güzelliğidir kalan ancak seninle

Odur ölünceye değin sürüp giden, boş verme
Sakın bilgeliğe, çoğalt onu anlayış gücünce.
Bir de Grekçe'yi, Latince'yi kat ona.
Bak, pek yakışıklı değildi *Ulysses*, oysa
Bir konuşması vardı ki sorma, bu yolla
Yakmış deniz tanrıçasının gönlünü...

Kaç kez engel olmuş *Calypso* gidişine,
Sular elverişli değil yolculuğa, diye...
Durmadan sorardı ona *Troya*'da başına gelenleri...
Türlü biçime sokar anlatırdı bir öyküyü,
Bir gün durmuşlar deniz kıyısında, istemiş

Bir kez daha anlatmasını güzel *Calypso,*
Önder *Rhesus*'un kanlı ölümünü.
O da çizmiş elindeki değnekle, sorduklarını
Anlatmak için, kumlara birkaç taslak:
İşte burası *Troya,* kıyıda kaleleri, burada
Simois, benim konak yerim, işte ova, dedi.

Bir düzlük çizdi, burayı boyadık kanıyla,
Geceleyin *Achilleus*'un atlarını çalmaya,
Gelen *Delon*'un, burada kurulmuş *Sithonius*'lu
Rhesus'un savaş çadırları, geceleyin buradan
Ilgarlamış götürmüş atlarını geri...
Çizip anlatırken bunları birden kopup gelen

Dalgalar silmiş süpürmüş *Pergamus*'u da,
Rhesus'u da, onun çadırlarını da...
Dedi ki ona bunu gören tanrıça: bak nasıl
Güvenebilirsin canını sen, ne varsa götüren,
Yokeden sulara, sakın onlardan, gitme...
Kaçın, güvenme geçici, yalancı güzelliklere,
Kim olursan ol, görünüşten daha çok yükseltir

Seni bunlar, çokluk yerinde acımalar, yumuşak
Yürekli olmalar kazandırır gönülleri...
İğrenti uyandırır yırtıcılık, kızgınlık, savaş.
Tiksiniriz günü savaşla, yırtıcılıkla geçiren
Atmacadan, suçsuz, güzelim sürülere saldıran
Kurttan, doğrar kişinin yüreğini o cicili
Kırlangıçlara, yuvasını kendi yapan çitlerle

Çevirerek oturan güvercinlere tuzak kurma...
Sakın acı sözlerden, çekişmeli konuşmalardan.
Tatlı dille beslenir sevgi, soğutur
Dilli kadın kocasını, dırdır koca karısını...
İyi bir iş yapıyoruz sanırlar çekişmelerle.

Kadın der, koca söyler, ağu olur çekişme gider.
Güzel sözler dinlemeli sevilen kadın.
Yasalar ikinizi baskıyla koymaz bir yatağa,
Sevgi yasasıdır sizi bir araya getiren.
Tatlı konuş, tatlı dinle boyuna.

Yeniden can versin kadına gelişin.
Varlıklılara sevgi öğretmiyorum ben,
Yararı dokunmaz onlara öğütlerimin...
Ne anlar üç kuruş için gönül inciten sözümden?
İşim yok onlarla benim, elisıkılara sözüm yok.

Yoksullar içindir öğütlerim, ben de sevmişim.
Ben öğüt veriyorum, yoksullar
İyi düşünün, kötü sözden sakının.
Katlanın katlanamadığına varlıklının...
Unutmam; kızmış, saçlarını bozmuştum sevdiğimin,

Unutamam, neler geldi başıma o gün.
Bilmiyorum, giysisini yırtmışım, yırtığı
Görmeden bir de değerini ödetmişti bana.
Uslu olun, sakının benim başıma gelenden,
Benim çektiğim yıkımı siz çekmeyin.

Partlarla savaşın, sevdiğinizle bozuşmayın.
Kaynaklar arayın sevgiyi besleyen.
Katlan ince anlayışlı değilse, karşılık
Vermiyorsa sevdiğin, bekle, yavaştan incelir,
Gelir yola, ağır ağır eğilir ağacın dalı,

Yoksa kırarsın biraz sıkı bastırınca...
Kolay geçilir ırmak uyunca suyun akışına,
Geçemezsin akıntıya karşı taş çatlasa...
Yola getirir *Numidia*'nın arslanını, kaplanını
Bile, dayanan. Boğa yavaş yavaş alışır

Boyunduruğa, kim vardı *Atalanta*'dan daha dik baş?
Başeğdirdi ona kocasının katlanışı...
Kaçarmış karısının dırdırından *Milanion*
Ormanlara, ağlarmış yazgısına kara kara,
Buyruğunca taşırmış ağlarını omuzunda.

Okla azgın yaban domuzlarını vururmuş.
Yaralanmış kendi de *Hylas*'ın oklarıyla.
O daha önceden başka bir sevgi okuyla
Vurulmuştu, doğrusu budur...
Ben düşürmem seni *Maenalus* ormanlarına,
Elinde kargı, bir de yük al sırtına, demem.

Göğsüne kargılar saplansın istemem.
Yumuşaklık, tatlılık yoludur benim yolum.
O direttikçe boyun eğ, katlan kazanırsın.
Yap dediği ne varsa, kaçınma...
Kınadığını kına, övdüğünü öv, yerdiğini yer,

İnan inandığına, olmaza olmaz oluruna olur, de.
Gülerse gül, ağlarsa ağlamaya koyul,
Uydur ona kendini de, yüzünü de, durma.
Bir de zar atmak isterse kaçır sıranı,
O yenilmesin sen yenil, yenecek bile olsan.

Ona çektirme cezayı aşık oyunu oynarsanız,
Senin elinde kalsın oyun yitiren kemik
Gene öyle yap satranç oynarsanız,
Onun eline geçsin senin savaşçıların.
Sen tut başına gölgeliğini,

Yol aç ona kalabalık arasından.
Sen yaklaştır basamağı yatağına yatarken.
Sen çıkar, sen giydir güzelim ayaklarını,

Soğuktan donacak olsan bile ısıt
Koynunda onun üşümüş ellerini.

Erkek için utanılır iş sanma bunu,
Süslenirken elinle tut kadına aynayı
Karşılığı büyüktür bunun,
Bak devlerle savaşan, omuzlarında taşıdığı
Göklere yükselen *Hercules* bile, yorgunken
Analığı çekinmeden girmiş sepet ören
Ionia kızlarının arasına, yün eğirmiş

Onlarla, söylenenlere bakılırsa...
Başeğmiş sevdiğinin isteklerine yiğit
Tirynthius, çekemezsin onun çektiklerini.
Söz verir, *Forum*'da buluşmak isterse seninle,
Geç kalma sakın, dediği saatten önce gel.

Oradan, başka yere gönderirse bırak işi,
Koş, takılsın sana yolda el gün aldırma,
Şölenden eve dönerken gene koş yardım et ona,
Gel deyince git, koyul işe bir tutsak gibi...
Seni kırdan kente çağırır gel derse git,
Sevgi sevmez uyuşukluğu, araban yoksa

Yaya düş yola, ne boğucu sıcaklar,
Ne bozuk hava, ne yolları kesen karlar
Engel olmalı sana, bir savaşa benzer sevgi,
Kaçınmak gerek ağır ayak olmaktan.
Bir işe yaramaz vuruşurken, gözetlerken

Korkak, ürkek erler, gece, kış, uzun yürüyüşler,
Çekilmez acılar, sıkıntılar, açlık, susuzluk
Çekeceksin, gün olur gökten sağnaklar boşalır,
Gün olur buz kesilmiş toprakta yatmak

Gerekir, yatacaksın, katlanacaksın...
Apollon'un sürülerini güderken *Pherae*'li *Admetus*.

Bir duldanın içinde kalmış uzun süre
Senin için utanacak iş mi *Phoebus*'a yakışan?
Bırak büyük gönüllülüğünü ey sevilmek isteyen...
Yol yoksa sevdiğine güvenle gidecek,
Kapanmışsa kapılar sımsıkı, çık dama

Dışarıdan, gir içeri, ya da gizliden
Yol et kendine bir pencereden.
Sevinir başına böyle büyük işler açtığını
Görünce, bir ilgi duyar içinde sana karşı,
Leander dayanmış sevdiği kızın özlemine,

Okumuş yüreğini, yüzerek geçmiş denizi.
Çekinme yanaşma kızlara yüz vermekten
Hanımlarının yanındaki durumlarına göre,
Yap tutsakların da gönlünü, sıkılma,
Söyle adlarını da öyle ver selâmını...
Sık onların aşağılık sayılan ellerini,

Utanma, değmez, çağır tutsakları, ucuzundan
Göndermeler ver onlara, Roma'nın kurtuluş
Günü bayramlarında yap bunu daha çok.
Hani hanımların kılığına giren şu Romalı,
Yanaşma kızların Galyalıları tuzağa düşürdüğü,
Onların başına yıkım getirdiği gün yap bunu.
İnan bana, kapıcıyı, sevdiğinin yatak odası

Önünde duran tutsağı unutma, yap gönlünü.
Öyle pek yüksek değerli olmasın sungunların
Az da olsa seçmesini bil yeter.
Kırlar çiçek açtığında, dallar eğildiğinde,
Bir sepet gönder çocukla, kır ürünüyle dolu.

Komşu kırlardan gönderilmiş olduğunu söyle
Satış yerinden alınmış olsalar bile, sence.
Gönder *Amaryllis*'in sevdiği üzümlerden,
Sevmiyor günümüzün kızları kestaneyi,
Onun sevdiği cevizleri, sevmiyor artık.
Daha çok ardıç kuşlarını, güvercinleri

Çekiyor içleri, sen de bunlarla göster
Sevgilini sevdiğini, unutmadığını.
Ölecek kocakarılar için de bunlar alınır,
Oysa yazık oluyor o göndermelere, tuu onlara.
Güzel türküler göndermeni de söyleyim mi?
Gel bana sor, değer vermez güzeller türkülere.

Türküleri över de yüksek değerde göndermelere
Bayılır çoğu, başkadır varlıklı olmanın etkisi.
Beğenirler beni, der, onlarla bir barbar bile.
Gerçek altın çağıdır günümüz, yücelik onunla
Kazanılıyor, sevgi onunla geçiyor ele.

Musa'larla *Homeros* da gelse dinlemez kovarsın
Eli boş olunca, oldukça azdır okumuş kızlar
Günümüzde, çok bilgili görünmek isterler oysa
Övülsün onlar gene türkülerle, tatlılık verir,
Güzel sesiyle değerlendirir türküleri okuyan

Gönüllerince güzel buldukları olur
Bu türküler arasında. Yavaştan yavaştan
Güzel, yararlı bir iş yapayım dersen
Bırak, daha önce sevdiğin dilesin onu senden.
Salıvermek istersen birini tutsaklarından

Yapmış gibi görün sevdiğinin ağzıyla.
Yok bir tutsak mı salacaksın, cezadan
Kurtaracaksın, sevdiğin dilesin bunu da.

Böyle girersin gözüne, önem verirsin ona.
Ne gider elinden, sözünü tuttuğun anlaşılır.

İnansın elde tutmak istediğin kadın
Ona güzel dediğine, güzelliğine şaştığına.
Öv *Tyrios* dokumaları giydiğinde onları,
Beğen, *Cos* dokuması giyerse onu da öv, sev.
Gerçek altından güzel bul yalancı altınları,

Takınınca, değerli say, saçbağını öv, sev.
Ne yakışmış sana de, ince gömlek giyince
Yalvar korunsun soğuktan, içim titriyor, de.
Beğen saçlarını kıvır kıvırsa da, ortadan
İkiye ayrılmışsa da, sıcak maşayla mı
Yapmış bunu sev böyle saçı, kollarını

Oynarken, sesini türkü söylerken övmeye bak.
Üzüldüm de, yerine oturunca, yap gönlünü.
Söyle tadını unutamadığını, yürekten vurulmuş
Gibi, yatağa girdiğiniz ilk gecenin.
Ne denli katı yürekli olsa bir *Medusa* gibi

Yumuşar, gevşer tatlı dille, yakarışlarla.
Özen bezen, ne büyük mutluluk de kavuşmak
Sana, yüzün uysun sözüne, ayağını denk al,
Yalancı çıkma, yapmacıkla yürür işin.
Bir de vurursa yalanın açığa gider elden

Güven, utanırsın, güzün yılın en güzel,
Kızıl şarapları, kimi gün buz kesilir,
Kimi gün kavrulur ortalık, bozulur elde ayakta
Yaşamanın düzeni, dile sevdiğine sağlıklar,

Allak bullak olur gökler düşerse yatağa.
Allayıp pullamanın günüdür sevdiğini,

Bol bol biçersin sonradan ektiklerini.
Esirgeme elinden geleni yatağa düşende,
Durumu ağırlaşanda, gösterdiğin yakınlıkla

Alırsın gönlünü, ağlar görsün seni, öp onu.
Dökülsün yaşların kurumuş dudaklarına,
Yalvar sesli sesli, adaklar ada sağlığına,
Uğurlu düşler gördüğünü söyle bu yolda.
Okusun, üflesin, bir kocakarı getirt,

Odasını, yatağını, tütsülesin, koy elini
Onun titreyen eline, tütsü, yumurta sür,
Üfle kükürt dumanlarını, belirtisidir bunlar
Sağlığı yolundaki çabalarının;
Ortak olmuş bu yolla birçokları ölenin
Bırakılarına. Doğru değil aşırı düşkünlük,
İşi çığırından çıkarmak, yatağa düşene...

Yemekten kesmek, acı içkiler, sevilmeyen
Nesnelerle onu sağıltmak senin işin değil,
Bırak anlayanlar yapsın onu...
Sanma yararlı olur, boyuna koydan çıkarken,
Yelkeni şişiren yeller açık denizlerde de.

Başlarken cılızdır sevgi, güçlenir alışmakla.
Sever, okşardın tosunken, korktuğun boğayı,
Bir eşkin idi bugün gölgesinde yattığın ağaç.
Bu çay da çelimsizdi baştan, büyümüş
Akan sularla ırmak olmuş, dört bir yandan

Alışsın sana sevdiğin, alışkanlık güçlüdür.
Kaçınma sıkıntıdan gönlünü çelmek için.
Görsün seni, duysun sesini boyuna.
Gece gündüz görsün yüzünü özlemişse seni,

İnancın varsa sevildiğine, bir süre kaç,
Çeksin biraz ayrılığın acısını...
Dinlen, daha çok ürün verir dinlenmiş tarla,
Kuru toprak emer gökten boşalan yağmuru.
Ilımlıydı *Phyllis*, *Demophoon*'a karşı sevgide,
Yanından ayrılmazdı, tutuşmuş yüreği yelken
Açınca denize, *Penelopen* bilirdi bu incelikleri

Yanar yakınırdı yokluğundan *Ulixes*'in...
Kan ağlardı *Laonidas*, *Phylacides*'in ayrılığından.
Öyle uzun boylu ayrılmaya da gelmez, azalır acı,
Yeni sevgiler doğurur uzun süren ayrılıklar...
Menelaus yokken korkmuş *Helena* yalnız yatmaktan

Uyumuş konuğun sıcak koynunda geceleyin.
Koca şaşkın *Menelaus*, nereye gidiyorsun,
Evinde konuğunla başbaşa bıraktın karını?
Azgın atmacaya güvenilir mi korkak güvercin?
Dağların kurduna mı bırakıyorsun kuzuyu?

Ne *Helena* suçludur, ne onunla yatan...
Sen yolaçtın, kim yapar senin yaptığını,
Yer yaptın ikisinin birleşmesine.
Ne yapsın kadın, kocası yok, konuk da öyle
Kırdan gelme değil, yalnız yatılmaz,

Korkar, bir de uzun sürmesi var ayrılığın.
Sevmiş *Atreus*'un oğlunu, suçu yok *Helena*'nın,
En yerinde işi yapmış erkekle, kişi olarak...
Ne bir yaban domuzu korkunç olur kudurunca,
Gözlerinden kıvılcımlar saçılan köpekler
Etlerini didik didik ederken,

Ne yavrularını emziren bir arslan,
Ne görmeden üstüne basılan yılan,

Kocasının koynunda oynaşını yakalayan,
Gözü dönen, kızan, allak bullak olan,
Başı duman atan kadın gibi, saldırır kılıçla,
Atar, atılır eline geçenle, benzer *Aonian*

Tanrısının boynuzlarıyla tos vuruşlarına.
Oynaş tutan kocasından öç almak için
Öldürtmüş çocuklarını taş yürekli *Medea*.
İşte böyle bir anadır şu gördüğün kırlangıç.
Bunun belirtisidir göğsündeki kan beneği.

Böyle bozuşur sevginin bağladığı kan koca.
Korkmalı, çekinmeli bundan anlayışlı kocalar.
Bir tek kadına bağlanın demek istemem,
Tanrı korusun, olmaz bir kadınla mutluluk...
Aldatın, yalnız iyi becerin gönül çalmayı,
Karda gez izin görünmesin.

Yakışmaz erkeğe kadına karşı çalımlanma.
Başkasınca tanınacak armağan verme
Sevdiğine, günlerin de bilinmesin başkalarınca
Belli bir yerde olmasın buluşmalar.

Göndermeden önce bir göz at yazdıklarına.
Yazılandan çok anlam çıkarır kadın.
Eş oklar atar, eş kargılarla donanır *Venüs*.
Kadın yapmak ister kendine yapılanı.
Atreusoğlu sözünü tuttukça tutmuş karısı,

O, yoldan çıkmış, kadın da baştan...
Duymuş neden kurtaramamış *Chryseis* kızını
Elindeki tutam tutam çiçekle, defneyle.
Duymuş *Briseis* kaçırılınca çekilen acıları,
Bu yüzsüz işin savaşı uzatışını.

Görmüş Priamus'un kızını, dün baskın çıkanın
Bugün tutsağı elinde tutsak oluşunu.
Bunları gördükten, duyduktan sonra sevmiş
Thyestes'in oğlunu, almış yatağına, işte
Böyle almış öcünü kocasından *Tyndaros* kızı,
Acı mı acı, öğrenilirse yaptıkların bütün

Gizliliğine karşılık çekinme, doğrula.
Ne yaltaklan, ne boyun eğ, uysal ol.
Suçlu çıkar suçlu gibi görünen.
Irın kırın etme, bozma barışı arada,
Çok iş becerir olman gerek yatakta.

Birçok kocakarı otları salık verir
Bana kalırsa yolaçar ağulanmaya, doğru değil.
Katılır birbirine biberle ısırgan tohumları,
Sarı şarabın içine tanrı kadın da istemez
Aranın açılmasını, hani şu yüce yerde,

Eryxin gölgeliklerinde oturan *Venüs*.
Alcathus'un kurduğu *Pelasg* kentinden
Gelen ak soğan, senin ektiğin kerevizler.
Yumurta akı, Hyemettus balı, ucu sivri çam
Kozalaklarından damlayan sakız, al bunları

Eratonun istediği gibi bir büyücü olursun.
Oysa benim işimi başarmam gerek...
Gizle demiştim önceden sana suçlarını...
Karşıt yolu, kötü yönleri açıklayayım:
Bir yeğniklik, gülünç olma değil bu bence...

Gitmez gemi boyuna tek yönlü yelle.
Bir *Trakianın Boreas*'ı, doğunun *Euros*'u
İle gideriz, *Zephyros*'la, *Natus*'la dolar yelken...

Bak nasıl durmuş arabanın üstünde sürücü,
Bir bırakır, bir çeker eğler azgın atları.

Yaramaz kimi seven kadınların işine
Çekingen, geniş yürekli olma, ılımlıdırlar
Sevgide, bir başka kadın görmeyince yüz
Çevirirler sevgililerinden, bıkkınlık verir
Birçoğuna mutluluk içinde yaşamak.
Bilmek kolay değil tatlı günlerin değerini
Gönül uyarınca, söner gider en güçlü ocaklar

Odun koymayınca, örtünür külle korlar.
Biraz kükürt dökünce başlar yalımlanmaya,
Alır eski parlaklığını yeniden.
Sevmede de gevşeklik verir karşılıklı güven,
İğnelemek, kıskandırmak gerek sevgiyi,

Kadın kuşkulanınca ısınır, dirilir yüreği.
Sararır, solar görünce yan çizdiğini.
Ne çok mutludur, kadını yiyip tüketen,
Kendine bağlayan, bulunmaz ondan iyisi.
Ne mutludur kadının sesini, soluğunu kesen,

Sevilen, sesini duyan, sararıp eridiğini gören.
Benim saçımı yolsa kızan bir kadın eliyle,
Benim yüzüm olsa sevgili tırnaklarıyla
Dilim dilim, gözyaşlarıyla ıslanan.
Bana baksa yaşlı, kızgın gözlerle sevdiğim.
Yapamaz sensiz yaşamak istese de gene,

Sorarsan pek uzun sürmez, derim, bu acı.
Bu öfke, bu yakınmalar, dola ak boynuna
Kollarını, göğsüne bastır, kucakla,
Öpücükler kondur ağlarken, okşa onu,
Güldürür bu yolda Venüs ağlayanları bir gün,

Sevinç gelir, öfkeler gider aranızdan...
Kadın kızar köpürür, gözü kanlanır, aldırma,
Kucakla götür yatağa, sevişmenin günüdür.
Bırakılır savutlar, başlar tatlı anlaşmalar.
İnan bana, tatlılığın ocağıdır orası...

Bak güvercinler dövüşür, gagalaşır, sevişir,
Mırıltılar çıkarır, oynaşır, okşarlar birbirlerini...
Düzensiz, gelişigüzel bir yığındı evren,
Başlangıçta, ne yıldızlı gök, ne karalar,
Ne denizler birbirinden ayrılmıştı.
Gökler, yerler, yerden çıkan sular iç içe
Girmiş, kaynaşmış bir yumaktı.

Bu biçimsiz yığından ayrılmış, doğmuş
Evrenin kesimleri, ormanları yabanlar,
Gökleri kuşlar kaplamış, yer almış
Akışan sularda balıklar.
Boş kırlarda dolaşıp duruyordu kişi-soyu.
Çok güçlü, dayanıklı yaratılıştaydı kişiler.

Ormanlar ev, otlar besin, yapraklar yataktı.
Çağlarca tanımazdı kimse kimseyi.
Azgın bir sevişme duygusu uyanmış, getirmiş
Bir araya kadınla erkeği, dendiğine göre.
Öğretmensiz öğrenmişler sevişmeyi birbiriyle.

Venüs kendiliğinden göstermiş bu yolu:
Kuş tanır sevip birleşeceği dişiyi,
Suların ortasında bulur balık eşini,
Geyik geyiği arar, yılan yılanla birleşir.
Köpek köpekle görür işini,

Koç koyuna biner, atlar ineğe boğa,
Kıvrık burunlu keçi keçiyi döller,

Onu çeker içi, yarar geçer ırmakları, yanan,
Kızışan kısraklar, birleşmek için koşar,
Gider uzaklarda duran aygırların ardından.
Sen daha onultucu araçlar bul, kadının
Öfkesini gidermek, kendini sevdirmek için.
Ne yararlıdır bilsen *Machaon*'un yaptığı
İçimlikler, sıvılar, yeniden canlar verir
Yıkılıp gidenlere, açar gönüllerini.
Ben böyle çağırırken türkümü birden
Çıkageldi *Apollo*, altın yaldızlı bir kaval
Oynatıp duruyordu parmaklarının arasında.
Defne tutuyordu bir elinde, çevrelemiş
Kutsal saçlarını defneden başlığı,
Bir yalvaç görünümü vardı onda, dedi ki bana:
Sen ey sevgi öğretmeni, al getir öğrencini
Tapınağıma, bir yazı vardır orada kutlu,
Bilinir bütün yeryüzünce, söylenir.
"Kendini bil" der bütün kişilere...
İş becerir sevgi yolunda kendini bilen,
Kendi gücüyle görür bütün işleri.
Bilsin değerini kime güzellik vermişse doğa.
Kimin ak, ışıl ışıl derisi, göğsü, omuzları
Varsa açık dursun, göstersin kendini boyuna...
Susmasın gittiği yerde tatlı konuşan,
Türkü söylesin sesi güzel olan,
İçmesini bilen içsin, toplantının tadını
Kaçırmasın çenesi düşük, sözü çekilmez,
Okumasın yazdıklarını, türkülerinin tadı
Tuzu olmayan bir ozan, bozmasın şöleni.
Böyle kurmuş düzeni *Phoebus*, git yolundan.

Şaşmaz, ölçülü sözler çıkar kutlu ağzından.
Dönüyorum gene eski konuya: kazanır uslu
Uslu seven, öğütlerime eksiksiz uyan.
Güven olmaz ekilen ekinlere karşılık
Tarlanın bol ürün vereceğine.
İnanma esen yellerin yelkenlere boyuna

Yardım edeceğine, az güler, çok çeker seven...
Çok acı çekmeyi göze almalı sevenler.
Athos'un tavşanı, *Hybla*'nın arısı çoktur,
Koyu zeytinleri *Pallas* ağacında,
Deniz kıyısında midyeler sayısız,
Sevgide de sonsuz, tükenmez acılar...

Ağuludur sevginin acı veren okları...
Evde yok dedirtir sevdiğini görmeye gitsen,
İnanacaksın, yanıltıyor beni gözlerim,
Diyeceksin, evde olsa da, kapalı bulursun kapıyı
Çağrıldığın geceler bile, katlan, bekle,

Yat çamurlar içinde, belki gelir saygısız
Bir yanaşma, nedir yaptığın kapımızda der.
Gül yüzüne o taş yürekli yanaşmanın, çıkar
Serp kapısına başına sardığın gülleri,
Çağrılırsan girersin, kovulunca gidersin.

Can sıkmaz gönül işlerinde içi duru olan.
Kovmuyor, neden böyle yapıyor demelisin,
Yerli yerinde olmaz boyuna gönül işleri,
Aldırma kadının çıkışmasına, acı sözüne,
Darılma, öp güzelim ayaklarını, sakınma.

Neden uğraşırım bu önemsiz işlerle, daha
Büyük sorunlar üzerinde çalışmalıyım.
Şimdi büyük bir konuyu almışım ele;

Dinleyin işlesin yüreğinize türküm:
Yokuştur, erdeme götürür bu dik yol.
Kolay değil işimiz katlanmalı güçlüklere...
Bir de ortak çıkıverir karşısına katlan,
Katlanan kazanır, giyer başarının başlığını...

Başarılı olarak girersin *Jupiter*'in
Yüce tapınağına, inan bana, düşünmüc,
Öğüt verecek başkasını, sağlamdır sözlerim
Peleas dağının meşesi gibidir öğütlerim,
Yoktur daha iyisi öğütlerimden, daha güzeli...
Katlan kırıştırıyorsa sevdiğin biriyle,
El sürme yazılarına, varsın öyle olsun,
Bırak onu gönlünün uyarınca...

Açık yürekli kocalar kadınları bağlar.
Yoksa yapar yapacağını uyurken kocası,
İçinde yer etmeyegörsün kadının bir kez...
Yapamam, göz yumamam sana yap dediklerime.
Nee! sevdiğime birisi kaş göz edecek açıkça,

Ben de katlanayım, çıldırmayayım, öyle mi?
Bir düşün eloğlu onu öpecek, olamaz,
Ben dayanamam öpüşmenin böylesine,
Pek yırtıcı kılmış beni bu konuda sevgi...
Çok yıkım görmüşüm bu yanlış işlerden.
Neler gelmiş başıma, yaya kalmış böyleleri.

Bilmemek daha iyi bunları, bilme bırak,
Gizli aldatsın aldatacaksa seni sevdiğin.
Yoksa alır yüzsüzlüğü büsbütün ele...
Ey delikanlı kolla kendini, iyi düşün taşın
Sevgilini seçmede, tuzağa düşürür seni kadın,
Cana can katar sevgi gönüller bir olunca,

Çıkarır tadını alınyazısının sevişenler,
Ayrılmazlar yıkım içinde bile...
Neler olmamış gökyüzünde neler, söylenir,
Mars'la suçüstü yakalanmış *Venüs*...
O korkunç *Mars* baba süklüm püklüm olmuş,
Venüs'ün sevgisi karşısında boyun eğmiş
Sevgiye, korku salan, savaş yöneten yiğit.

Bütün tanrıçalardan gönlü yumuşak *Venüs*
Gradivus'un yakarışlarına ne duygusuz
Kaldı ne de toyca davrandı...
Ne çok eğlendi, ne alaylar etti kocasının
Eğri bacaklarıyla, demir döven, ocakta
Taş kesilen, çatlak çatlak elleriyle...
Ne de güzel olurdu *Vulcanus*'la eğlenirken

Alım çalım katardı güzelliğine alayları.
Bir de gizlenmeye yeltenmişler tutulunca,
Utanmışlar yaptıklarından boşu boşuna.
Taş yürekli güneşin olur mu gizlisi?
Göstermiş *Vulcanus*'a karısının yaptıklarını.

İçi kara güneş, sussa, karşılığını beklese
Venüs'ten ne olurdu, yapardı gönlünü.
Çeviriverdi çok ince, görünmez bir ağla
Suçluların yatağını, gitmiş gibi göründü
Lemnos'a, o gider gitmez buluşmuş sevgililer.

Çırılçıplak buldular ağ içinde kendilerini.
Birden çağırmış bütün tanrıları *Vulcanus*
Görülecek bir oyunmuş bu onlar için.
Güçlükle tutuyordu gözyaşlarını *Venüs*
Alaycıların önünde, ne yüzlerini ne de
Çıplak yerlerinin bir yanını olsun elleriyle

Örtebildiler, gülmüş tanrılardan biri:
"Ey gidi koca *Mars* bana bırak yerini
Ağır geliyorsa bağlar sana" deyiverdi.
Dayanamamış *Neptunus* yakarışlarına,
İkisinin de bağlarını, çözmüş salıvermiş.
Mars Trakia'ya gitmiş, *Venüs Paphos*'a çekilmiş.
Ne geçti eline ey *Vulcanus*, vurdun gizleri

Açığa da, şimdi açıkça görüyorlar işlerini,
Yok artık utanacak bir yanları...
Unutma bu delice işleri, tut gözünün önünde,
Yoksa çok acı çekersin sonunda.
Başına gelenleri bildiğinden yasak etmiş
Başkalarına tuzak kurmayı *Venüs*, gör...

Bırak artık sen de bunları, tuzak kurma
Sevdiğini sevene, alma gizli yazıları, açma.
Avlanmaktır en iyisi kocalar için, bırak
Tuzağı demirciler yapsın, yalımla suyu
Birleştirenler, bırak onlara yakışır bu...
Gene dönüyorum anlattıklarıma:

Ne yasalarca yasaklanır, ne de iş açar başa.
Eğlenmiyoruz evli kadınlarla da...
Kim açığa vurabilir *Ceres*'in gizlerini,
Kim göstercbilir *Samothrace*'de yapılan
Büyük töreni, büyük bir erdem değil susmak,
Oysa pek ağır bir suçtur gizlerini söylemek.

Boşuna didinir ağaçtan almak için yemişleri
Boşboğaz *Tantalus*, ocak yakmaya kalkar suda.
Cytherea gizlerim açıklanmasın, demiş.
Bir düşün varamaz onun yanına düşük çeneli.
Örtülmüş, sımsıkı kapanmamış *Venüs*'ün gizleri,

Çalgılarla yaymıyoruz ortalığa gene de.
İçimizde saklanması gereğincedir bu.
Evet aramızda gizli tutulmaları isteniyor.
Venüs bile utanır, örtmek isterdi şurasını
Burasını elleriyle açılmadan örtüleri.

Ancak hayvanlar birleşir ortalıkta,
Utanır görünce kızlar, çevirir başını...
Oysa biz kapalı, bir yatakta görürüz işimizi.
Gizleniriz, örtünürüz utancımızdan.
Pek karanlığı sevmesek bile biraz buğulu

Aydınlığı, yarı karanlığı ararız.
Bizi güneşten, yağmurdan koruyan tuğla
Bulunmadan önce meşeler barınağımız,
Olmuş, oyukları, kovukları seçmişiz
Birleşmek için, bir utanma duygusu
Varmış kişi-soyunun ilkinde bile,

Bugün gece yaptıklarımızı gündüz söyler,
Çekeriz boyuna gevezeliğin acısını.
Nerede olursan ol dilini tut, söyleme
Kadınla olan işlerini, bildiğini.
Gösterir kimi parmakla yolda kadını,
Benimle kaldın dün gece sen, derse
Güven olur mu böyle birine, doğru mu bu,

Yanına gelen bir kadının dile düşmesi,
Utanıp sıkılması, kötü duruma gelmesi?
Dahası var: birtakımı yalanlar uydurur,
Yatmış gibi gösterir kendini kadınlarla,
Kötüye çıkarır adını, dile düşürür,
Kılına bile dokunamadığı kadını...
Etkilemez kadını bu dedikodular, ancak

Çıkar taş yürekli bir haremağası
Kapar kapıyı, sürgü üstüne sürgü vurur,
Atar kadınları içeri. Ne işe yarar bu da,
Geçilir mi önüne o aşağılık dedikoduların?
Biz gözümüz gibi saklar, sakınırız sevgimizi,

Kimse duymaz, açmayız gizlerimizi, susarız.
Sakın, vurma kadının yanlışını yüzüne,
Kazanır bu eksiklikleri görmeyen.
Vurnamış bir kez bile yüzüne *Andromeda*'nın
Esmer oluşunu uçan, ayakları kanatlı yiğit.

Biçimsiz gelirdi çoklarına *Andromache*'nin yapısı,
Bir *Hector* söylerdi onu beğendiğini...
Alış, beğenilmez olana da alış...
Gün gün yumuşar katı ne varsa,
Doğarken oldukça ürkektir sevgi,
Aşılanan ağaçta büyüyen tohuma bir bak

İnce bir yel bile koparır, kırar onu.
Güçlü bir ağaç olunca
En büyük yellere direnir, sarsılmaz
Sonra donanır olgun yemişlerle...
Günler siler, götürür gövdenin eksiklerini,
Bir çağ gelir beğenilir; çekilmez ne varsa...

Kaçar boğadan ilkin genç danalar, sonra
Alışır, gider ürkekliği gelir yola...
Yumuşatmak, gidermek gerek güzel sözlerle
Kadının güzel olmayan yanlarını
Esmer deyin *Illyria* mercimeği gibi karasına,
Benzet gözü şaşıları *Venüs*'e, kızıl saçlıyı

Minerva'ya, ince, uzun boyluyu fidana.
Cana yakın bul iri kıyımlısını,

Güzel deyiver, öv güzel olmayan yanını,
Yaşını sorma, araştırma doğum yılını pek,
Öğrenme hangi *Consul*'un gününde doğduğunu.
Bırak bu sayım işini *Censor* yapsın.

Dökülmüş olsa da gençliğinin çiçekleri,
Gelip çatsa en kötü çağ; güz, bitse yaz,
Görme saçlarına düşen akları,
Ne yaş, ne de bunlar önemli sevilence.
Daha nice ürünler verir tarla, işlemesini bil.
Sevin, sevilin gençlik elden gitmeden,

Sessiz gelir yaşlılık, büker belini, sev.
Ya kürek çek açıl denize, ya sabanı al toprağı
Yar evlek evlek, ya takın okları,
Al kargıyı savaş, ya sev, gönül ver güzele...
Bir başka savaştır bu da, neler vermez sana.

Unutma, kadının yaşlısı anlar gönül işinden...
Denemeler yetiştirir iş bilenleri.
Süslenir püslenir siler yılların izini
Geçkin kadın, becerir süsü, genç görünür,
Bin bir incelik, güzellik koyar ortaya.

Gönül tadı çıkarmadır onlarca sevişme,
Bir başlayagör oynaşmaya, ne tutkuludur
Anlarsın, birlikte çıkarır sevişmenin tadını,
Birlikte boşalır erkek de, kadın da.
Ben de sevmem sarmaş dolaş olmayı,
Yürek oynatmayı, birlikte gelmezse bel.
Çocuk sevişmesi bu, açmaz benim içimi.

Tiksinirim sevişirken armağan verir gibi
Davranan, bunu bir görev sayan, üstten bakan
Kadından, istemem tadı duygusu görev kokanı...

Kadın için görev değil bu bence, yaşamadır.
Deli eder beni ezdikçe kadın iniltileri,

Binince, sıkınca, sıkıştırınca yalvarışları.
Bayılırım severken bakmaya kadının, dönen,
Dolunan gözlerine doyasıya.
Biterim sokuldukça kendini vermeyişine, birden...
Vermez tadın iyisini doğa ergenlik çağlarında,
Yedi yaşından sonra başlar olgunlaşmaya
Sevme, sevişme, birleşme duyguları.

Varsın yeni çekilmiş içkiler içsin evlenenler,
Ben eskisini severim, *Consul*'ler çağından kalma
Kolay kolay bükülmez, kırılmaz eski çınar,
Batar çıplak ayaklara yeni biçilen çayır.
Tutar mı *Helena*'nın yerini *Hermione*,

Anasından güzel denir mi *Gorge*'ye?
Katlanan kazanır kadınla sevişmede
Sonunda çıkarır tadını bol bol, güzelce.
Bak, işinin eridir yatak birleşenleri sarmada.
Kapa odanın kapısını, dışarda kal ey *Musa*
Sensiz de bilirler güzel konuşmasını.

Boş durmasın sol elin iki gönül bir olunca
Yatakta, çok iş becerir parmaklar, yerinde,
Sevişme, birleşme diye can atarır kadına
Gizliden gizliye parmak uçları.
Böyle başlamış sevişmeye *Andromache*'yle
Yiğitler yiğiti *Hector*,

Yalnız savaşta göstermedi, işbilir olduğunu.
Böyle yapmış büyük *Achilleus* da tutsak,
Lyrnesos'lu *Briseis*'e, savaş dönüşünde
Yorgun argın yumuşak yatağa düştüğünde, demiş:

Dokunur musun bu ellere *Briseis* gelsem yanına,
Frigyalı'nın kanıyla bulanan bu ellere?

Acımak, üzülmek bilmezsin, sevinirsin,
O güzel boyunu posunu okşayan,
Başarılar kazanan ellerden,
İnan bana, ivmekle tadı çıkmaz sevginin,
Yavaş yavaş suyunca olur.
Önce çıkar tadını, okşa kadını inceden,
Uyansın, dişilik damarı kabarsın, bırak

Düşünme artık karşı koyar, utanır, diye.
Görürsün ışıl ışıl yanar, dolunan gözler,
Suların üzerinde yansıyan güneş ışınlarınca.
İnler, sarılır, ısırır, acıtır, bırakmaz seni,
İniltiler, tatlı sözler dökülür ağzından.

Sevişmede ne sen aşırı git, geç kadını,
Ne de kadın bastırsın, üstün gelsin sana.
Başbaşa varmak gerek amaca, böyle çıkar tadı.
Bir erkek alta düşer, bir kadın
Doyum olmaz tadına bunun.
Bir ikinci koşu başlar burada, sevişmede;

Sürdüreyim dersen, işin tadını kaçırma,
Yenile, şipşak bir daha yapıver yaptığını.
Korkulur bir yanı yoksa durmanın çekinme,
Sarıl bindiğin atın koşumlarına dörtnala sür.
Bitmiş burada yazım: sevimli gençler gelin
Bana hurma dalları getirin, başlık yapın
Güzel kokulu mersinlerden, başıma koyun.

Sayrıları sağıltan öğretiyi kuran *Podalirius*,
Kargı atışta, yiğitlikte *Aeacides*,
İyi düşüncede *Nestor*, biliciler başı *Calchas*,

Ok atışında *Telamonoğlu*, savaş arabası sürmede
Automedon neyse ben de oyum gönül işlerinde.
Ululayın, yalvaç görün beni sevenler, övün,

Övündürün, söyleyin türkülerimi, yayın,
Duyulsun adım bütün yeryüzünde.
Savutlar verdim size, vermişti hani onları
Vulcanus da *Achilleus*'a,
Benim verdiklerimle başarılar kazanın, yenin,
Verdiğim kargıyla bir *Amazon*'u alt eden kimse
Yazsın ele geçirdiği avın üstüne:
Ovidius Naso'dur öğretmenimiz...

Bakın güzel kadınlar sarmış çevremi,
Bir öğrenecekleri var benden, ey kadınlar
Sizin için olacak gelecek yazılarım, sizin...

KADINLARA ÖĞÜTLER

KARGILAR vermişim *Danaos*'lara; savaşsınlar
Amazon'larla korkusuz, *Penthesilea*'nın ulusu.
Denktir iki yanın da gücü bu savaşta.
Üstün gelir kimin elinden tutarsa *Dione*,
Kime yardım ederse bütün evreni dolaşan
Kanatlı çocuğu. Oysa doğru değildir savaşması,

Oklarla donanmışların, eli boş kadınlarla.
Utanç verir erkeklere böyle üstünlük.
Çıkar biri derse bana: doğru değil yaptığın,
Ağu veriyorsun yılanlara, azgın kurda
Bırakıyorsun kuzuyu, olmaz böyle iş.
Ya, yerinde mi birkaçının suçunu tümüne yükleme?

Ancak kendi suçunun karşılığını görmeli kadın.
Nelere katlanmış genç *Atreus*, *Helena* için,
Yüklenmiş kız kardeşinin suçunu, neler çekmiş.
Sürülmüş *Styx*'e atlarıyla, görmüş göreceğini
Oicleus oğlu, *Talaion* kızı *Eriphyla* yüzünden,

Bir de görün *Penelope*'yi, beklemiş
On yıl ülke ülke dolaşan, savaşan kocasını.
Kıymış tatlı canına *Phylacides*'in kızı,
Girmiş kara toprağa kocasının ardından.
Can vermiş *Admetus*'un yoluna karısı *Alcestis*,

Şimdi kocası yaşıyor ölen karısı yerine.
Al beni de *Papaneus*, bir yanalım, karışsın
Küllerimiz, böyle söylemiş atmış kendini
Yanan odunların içine *Iphis*'in kızı...
Bir kadının adını taşır erdem denen *Ares*.
En yakışanı budur kadın soyuna, şaşılmasın.

Böyle yücelere değildir öğütlerim.
Küçük yelkenle yürür yel esince gemiciğim;
Benden sevişme öğrenilir, saçmalık değil.
Öğretim, en güzel sevilme yoludur kadın için.
Kurtulamaz sevgi okundan, yalımından kadın,

Beceremez bunu, az işler erkeğe sevgi okları,
Öyle görünüyor, erkek aldatır, güzel kadın değil.
Anlarsın pek azı suç işler bu türden, bir düşün.
Iason aldatmış, ana olunca *Medea*'yı bırakmış,
Bir başka kadın almış yatağına...

Sen suçlusun *Theseus*, yem olmuşsa *Ariadna*,
Bıraktın, gittin onu bilinmez yerlerde.
Sor soruştur, neden *Phyllis* inmiş deniz kıyısına
Dokuz kez, dağlar taşlar ağlamış ona...
Arı yürekli geçinen bir konuk yüzünden

Kılıçla kıymış canına *Elissa*, gencecik.
Nedendir yıkımınız sevenler, söyleyim,
Bilmiyorsunuz yolunu sevmenin, sevilmenin,
Sevgiyi soysuzlaştıranı, bilmiyorsunuz.
Evet, gene bilmeyecekler *Cytherea* Tanrıçası
Gelip karışma sevgiyi öğret, demese bana.

O gün ne yapar bu mutsuz, acınır kadınlar,
Oklarla donanmış erkeklerin önünde,
Eli kolu bağlı, sordu benden bunları.

Pek becerikli kıldın erkekleri iki yazınla,
Artık yetiştir, dedi, bu alanda kadınları da.
İlkin yergiler yağdırmış durmuş bir ozan

Therapnae'nin kavalı üstüne, sonra övmüş onu.
İyi bilirim seni, incitme, sakın kadınları.
İyi düşünceler beslerler sana yaşadıkça,
Görürsün, bunları söyledi, sonra başlığından
Bir mersin yaprağı, bir de çiğit verdi bana.

Anladım tanrıçanın katındayım alırken onları.
Pırıl pırıl ışıdı gökler, kurtulmuş sandım
Yüreğim bir ağırlıktan, dinleyin sözlerimi,
Yazma gücü vermiş tanrıça, genç kadınlar:
Töreye uygun, yüz kızartmaz sözlerdir bunlar.
Düşünün bugünden gelecek yaşlılığı,

Boşuna geçmez, yitmez günleriniz...
Sevin, sevilin, esenlenin gençliğinizde,
Eğlenin, sularca yıllar akıp gidiyor...
Dönmez bir daha geri akan, giden sular,
Geri gelmez geçen günler, yaşantılar, gelmez.

Bilin değerini gençliğin, bulunmaz bir daha,
Tutmaz gidenin yerini gelen, aratır gün günü.
Ne güzeldi gördüğüm kuru, yapraksız ağaç,
Bir gün başlık yapmıştır bu dikenli daldan...
Gün gelir kapanır kapılar sevenlere,

Kocalır, acılar içinde kalırsın bumbuz
Kırmaz kapını delikanlılar gece!eyin
Serpili güller bulamazsın eşiğinde gündüzün.
Yazık, karışıklar yüzünde gözünde, ne erken,
Ne allığı, ne tatlı parıltısı kalır dudağının.

Ak düşer saçına, gençken de vardı der, andiçersin,
Bakarsın birden ağarıvermiş bütün saçların...
Yılan gömlek değiştirende gençleşir sanılır
Geyik boynuzları düşende, oysa nerede,
Geri veren yok yılların bizden aldığını.

Solar, düşer gününde koparılmayan çiçek.
Çocuk doğurmakla yıpranır, kısalır gençlik,
Çok işlenen, ürün veren tarla da yorulur ya.
Utanılır iş değil *Luna* için sevişmek *Latmus*'da
Endymion'la, göz alıcı bir başarı sayılmaz
Ey *Cephalos* senin için *Aurora*.

Bir yana bırakalım *Venüs*'ün sevdiği *Adonis*'i,
Peki nerden getirmiş *Harmonia* ile *Aeneas*'ı?
Ölümlü kadınlar bakın tanrıçaların yaptığına
Yüz çevirmeyin erkeklerden, verin istediklerini.
Neyiniz eksilir, aldatılsanız bile onlarca?

Ne alır götürür sizden bin kez
Yapsalar bunu, neyiniz azalır, biter?
Kıvılcımlar çıkarır taştan çelik, taş yarılır,
Çelik ışıldar gene kalır nesi varsa.
Işıldak ışıldağı tutuşturur ışığı eksilir mi?
Kim ister denizde ıslanmayı, kaçınır kurumadan?

Hangi erkek der: bana gerekmez kadın?
Bilir mi tadını bu içkiden içmeyen, söyle?
Korkmayın iş açmaz başınıza öğütlerim,
Dokunmaz sözlerim güzelliğinize, yıkmaz sizi.
Büyük yelkenler gerek engine açılmada,

İnceden esen yellerle çıkılır koydan.
Sevgiden başlayacağım ilkin, bir asmalık
Daha verimli olur iyi bakılırsa,

İyi ekin verir güzel işlenen tarla.
Tanrı vergisidir güzel bir yüz, övünebilen
Kaç kadın vardır bununla, dersin?
Yoksundur çoğu bu tanrılık veriden.

Bakılan yüz güzelleşir, bozulur bakımsızı
İda'nın tanrıçasına benzese bile...
Aldırmazmış güzelliğe eski çağın kadını,
Kocanın kaba sabalığından bu.
Kalın giysiler kuşanırdı *Andromache*

Şaşılmasın, kaba bir er değil miydi kocası da?
Neden süslensin püslensin *Aias*'ın karısı
Yedi öküz derisi giyen kocaya mı beğenilecek?
Eskiden alımlı çalımlı değilmiş giyim kuşam,
Altın çağıdır Roma'nın, varlıklıdır, egemenidir

Yeryüzünün, neyken ne oldu *Capitol*, baksana...
Bir düşün başka bir *Jupiter*'in olduğunu da,
Yüce bir yapıdır, içindeki kurultaya yakışan,
Oysa samandan yapılmıştı *Tatius* çağında.
Phoebus'un, komutanların ünüyle pırıl pırıl olan
Bu konağın yeri, eski *Palatin* tepesi.

Otlağından başka neydi araba çeken öküzlerin?
Başkaları çeksin özlemini geçen yılların,
Övünç duyar, bu çağda doğmakla kıvanırım ben.
Topraktan altın çıkarıldığından değil,
Uzak kıyılardan inci getirildiğinden değil,

Kentte yapılan yapılara taşınan mermerler
Yüzünden alçalan dağlar için değil,
Denizlerin koyu, mavi taşmasını önleyen
Kocaman dalgakıranlar yüzünden değil,
Süslenmenin, yaşamanın, günü gün etmenin

Değerini bildiğinden, atalardan kalan
Kabalıktan kurtulma çağı oluşundan
Severim çağımızı, inciler takınmayın
Kulaklarınıza, değeri yüksek soydan çok

Dolaşmayın yağız Hintlilerin topladığı
İncilerle süslenip püslenip, dolaşmayın
Tepeden tırnağa altın işlemeler giyerek,
Kaçınırız sizden çokluk biz erkekler.
Arı duru olmayı severiz, dağınık olmasın
Saçlarınız yeter, bozar dağınık saç güzelliği...

Bir tek yolu yoktur ya saç yapmanın,
Kadın bakmalı aynaya, seçmeli en yakışanını.
Ortadan ayırsın saçını uzun yüzlüler,
Atsın iki yana, onlara böylesi gider.
Böyleydi *Laodamia*'nın saç düzeltişi de.
Tepenin üstünde top olsun saçı yuvarlak
Yüzlülerin, kulaklar açıkta kalsın biraz,

En uygunu budur onlar için.
Büklüm büklüm omuzlara dökmek de var saçı...
Böyle yapardı *Phoebus* kaval çalarken,
Yumak yaparmış arkasında saçlarını *Diana*,
Bir başka biçim de budur saç düzeltmede.
Avlanırken, yaban vururken yaparmış bunu.

Büklüm büklüm saç yaraşır birtakım başlara.
Cyllene kaplumbağası gibi yassı saç yakışır
Birtakımına, yumak yumak olanı değil...
Kıvrım kıvrım dalgaları andıranı yakışır.

Bir getir göz önüne *Hybla*'nın bal arılarını,
Alpın yabanlarını, sayısızdır onlar gibi
Saç yapış biçimleri de, türleri de,
Gün gün çıkar bir yenisi katılır eskisine.

Sevilir ovarılmamış saçın kimi, dünden kalmış
Sanılır, az önce yapılmış oysa, bozuk düzen.

Olasıyadır bu işler biraz da, böyle görmüş
Aldığı ilde *Iole*'nin saçlarını *Alceus*,
İşte budur benim sevdiğim, demiş...
Böyleydi *Satyr*'ler içinde bırakılan *Ariadna*'nın
Saçları, *Bacchus* bulmuş onu almış arabasına
"Hoy hoy!" çığlıkları arasında...

Süsler sizi doğa, araçlar verir onarmak için
Gün gün tükenen güzelliklerinizi, bilseniz.
Erkekler öyle miyiz ya, döker saçlarımızı yıllar
Boreas'ın ağaç yapraklarını döküşünce...
Kadın giderir aklığını *Germania* otuyla,
Daha güzel, yapmacık bir boya verir saçlarına...

Daha sık, daha güzel saçlar satın alırlar,
Altın verir onarırlar dökülen saçlarını...
Gördüm *Hercules*'in, *Musa*'ların gözü önünde
Sakınmadan satın alınışını saçların açıkça.
Ne diyeyim kadın giyim kuşamı üstüne?
Ne altın işlemeli dokumalardan söz açarım

Ne iki kez al *Tyr* boyasına batmış yünlülerden,
Bugün çok ucuz, güzel dokumalar dururken
Anlamam bütün varlığın sırta verilişinden...
İşte demir özü, bulutsuz gök ışıl ışıl boyalı
Yağmur getirmeyince ılık güney yelleri...

İşte sana *Phrixus* ile *Hellen*'in kaçarken
Ion'un tuzağından büründüğü boya, söylemiştim.
İşte sulara özenen, suyun adını alan
Nympha'ların güvendiği, büründüğü boya...
Safrana benzer, *Aurora*'nın atları koşarken

Gün açımında büründüğü söylenen boya...
Biri *Paphos* mersinlerini andırır bunların
Biri *Amethystos*'un erguvan boyası taşını,
Kimi de ak gülleri, *Trakya* turnalarını...
Ne *Amaryllis*'in kestane yeşili, ne badem boyası
Yabana atılır, balmumu bile ad olmuş dokumalara...

Bir gelmeye görsün yazbaşı, toprak ana
Ne boyalar döker ortaya türlü türlü,
Bitsin uyuşuk kara kış, dallar tomursun da gör...
Verirsin istediğin boyayı yün dokumalara
İyi seç, gitmez değme kadına değme boya,
Karayağızlara aklar, *Briseis*'e karalar yaraşır,

Kara boyalı giyekleri vardı kaçırıldığında.
Aklar giyerdi *Cepheis*, yağıza ak gittiğinden.
Ne yakışmıştı ona aklar *Seriphos*'a varınca.
Bir konuyu daha açıklayayım burada:
Teke gibi kokmasın koltuk altlarınız pis pis,
Kıl olmasın bacaklarınızda diken diken,

Ne Kafkasya'nın yontulmamış kızlarına,
Ne de *Mysis*'in *Caicus* çayından içenedir sözüm.
Yeri değilse de söyleyim gene: bozulmasın,
Kararmasın dişleriniz, iyi bakın onlara.
Yıkar mısın ağzını gün açınca arı sularla?

Bilirsin arınmanın, al al olmanın, pırıl pırıl
Parlamanın, kaşın yoksa yapmanın, yolunu,
Yanaktan kırışık gidermeyi, gençleşmeyi bilirsin.
Utanma, ôv gözlerini ince kömürle, ışıl ışıl olsun,
Cydmus kıyısında biten safranla yıka, parlasın.

Bir yazı yazmışım güzelliğiniz üstüne,
Büyük emekler vermişim bu ufak yazıya,

Göstermişim göçen güzellikleri onarma yolunu.
Yararlıdır size öğütlerim, yazılarım,
Yardım eder size, eksik olmasın masanızdan.

Onda bulur güzelleşme yolunu seven, sevilen.
Dolaşmasın kullandığınız kaplar ortada,
Görmesin sevdiğiniz erkek, gizleyin.
Kim iğrenmez görünce ılık ılık aktığını
Yüzünüze sürülen yağların göğsünüzden?
Kim tiksinmez *Osyp*'ten, Atina'dan da gönderilse,
Kim iğrenmez arınmamış kuyruk yağından?

Sakının birinin yanında yağ sürünmekten.
Diş yıkamak, parlatmak çoğaltır güzelliği
Beğenilmez uluorta yapılan kimi işler
Tiksinti verir sevilenin elinden çıksa bile...
Myro'nun göz kamaştıran ünlü yontuları

Birer kaya yığınıydı yapılmadan önce...
Eritmek gerekir altını yüzük yaparken,
Bu güzel giyekler kirli yapağıydı eskiden.
Bir yığın taştı ıslak saçlarının
Suyunu sıkan, çıplak Venüs, şu ünlü yapıt... (*)

Yatıyor sanalım sizi süslenirken, görmeyelim
Bitsin işiniz, eksiğiniz öyle geçin karşımıza.
Gerekli mi neden kar gibi olduğunu bilmem?
Kapa odanın kapısını, çıkma karşıma eksik,
Bilmeyelim birçok işlerinizi, soğuruz

Sizden yerli yerinde, derli toplu olmazsanız.
Bir bak tiyatronun üstünde ışıldayan süslere,

(*) Venüs'ün bu heykeli günümüze değin kalmamıştır.

Donatışlara, ağaca işlenmiş yaldız onlar
Süslenin püslenin erkek olmayan bir yerde,
Elin günün önünde, toplulukta sakının bundan.

Kaçınma, sevdiğinin önünde tara saçını,
İstemem, varsın dağılsın, dökülsün omuzundan.
Kızma, tadını kaçırma saçların yapılırken,
Kalkışma ikide bir yapılan saçını bozmaya...
Korkmasın senden saçlarını yapan, kızma,

Yırtarsın yüzünü tırnaklarınla, iğne batar
Koluna, kaçar baş yapan kız hanımından, böyle.
Bulaşır saçına gözyaşı, iğnenin çıkardığı kan.
Gözcü diksin oda kapısına saçı güzel olmayan,
Bizdeniyilerin (*)yanında ovarsın saçlarını.

Bir gün görmeye gitmiştim kızın birini, birden
Geldiğimi bildirince, şaşırmış yanlış
Geçirmiş başına takma saçını, evlerden dışarı,
Part kızlarının başına gelsin bu gülünç iş...
Ne denli acıysa bir koyunu elsiz ayaksız,
Bir ovayı solmuş, ağacı yapraksız görmek.

Onun gibidir bir başın saçsızı da, acıdır.
Ne *Semele* içindir öğütlerim, ne *Leda,*
Ne boğanın yalandan kaçırdığı *Sidonia,*
Ne Troyalının gönül uyarınca götürdüğü
Menelaus'un karısı *Helena* için...

Güzelle güzel olmayanların bulunduğu toplumadır
Bütün öğütlerim, çoktur güzel olmayanlar,

(*) Bizdeniyiler: Lâtince, Bona Dea karşılığı olarak kullanılan Anadolu'da gizli güçlere, cinlere adlarını anmadan böyle denir.

Güzellere sözüm yok, boş versinler öğütlerime.
Bir varlık, öğrenimsiz kazanılmış, güçtür güzellik...
Yan gelir gemici durgun olunca deniz,

Bir de allak bullak olmaya görsün bırakmaz
Elden yönetimi, azdır eksiksiz güzel, örtmek
Gerek güzel olmayan yönleri, gövdenin
Eksiklerini, yap elden geleni bu konuda...
Otur, ayakta görünme boyun pek kısa ise.
Yatıp uzanmaktan iyisi yoktur senin için,

Pek belli olmaz uzanınca boyun,
Gösterme, bir de örtü çek ayaklarına...
Uzasın omuzlarından ayaklarına değin kıvrım
Kıvrım örtüler uzun boyluların, bir başka
Güzellik verir onlara, biraz allık kullan

Yüzün uçuksa, yok yağızsan çok,
Pharos balığı yağından sür sürüştür.
Gizli kalsın ayakkabıda biçimsiz ayak
Bağsız görünmesin ince bacaklar.
İnce yastıcıklar takın dik dik görünür

Omuzların, sakın konuşurken elini kolunu
Oynatmaktan, parmakların tok, tırnakların
Kalınsa, ağzın kötü kokarsa konuşma aç acına,
Uzak dur gerekince konuştuğun erkekten...
Kararmış, uzun, biçimsizse dişlerin

Sakın elden geldikçe gülmekten.
Kendiliğinden öğrenmeli kız gülmeyi,
Bir yakışmadır, süstür gülmesini bilmek.
Gülerken çok açma ağzını, çukurlar açılsın
İki yanağında, öylesine gül, görünmesin
Diş etleri, örtsün dudakların dişlerini,

Kahkahalarla sallama böğürlerini.
Tatlı olsun, kulak okşasın, çınlasın gülüşün.
Sevilmez yüz buruşturan, cırlak ses çıkaran,
Ağzı bozuk bir kadın. Güzel gülmeyi de,
Ağlamayı da kadınlar iyi bilir sanırım.
Bir sıpanın değirmende anırmasına benzer

İğrenç, çatlak sesler çıkaran, kulak yırtan
Bir gülüş; öğrensin güzel ağlamayı kadınlar,
Nerelere girmemiş bu güzellik öğretisi?
Kadınlar gönülleri çekince bağrışır, ağlar.
Peltek peltek konuşur kimileri
Evirir çevirir dillerini bile bile,

Yakışır kendilerine bu yarıbuçuk konuşmalar,
Yoksa az çok becerirler güzel konuşmayı.
Bilmeli bütün kadınlar kendine yakışanı:
Boyuna posuna uygun gelsin kadının yürüyüşü,
Sakınsın, yakışmayan, çalımını bozandan.

Böylece ister kazanır ister kaçırırsın
Seni anlamayan erkekleri.
Kadın var oynatır kalçalarını, çalkanır,
Dalgalanır, havalanır etekleri, kadın var
Ağır satar kendini, ağır atar adımını.
Çok biçimsiz yürür kimi, *Umbria* kadını gibi.
Büyük atar adımını, şişer damar, iğrenç olur,

Bırakmak olmaz ölçüyü bu konuda da.
Bakarsın köylüce yürür kadının biri,
Ötekinin üstten bakar gidişi.
Sol omuzdan dökülen giysilerin açık olsun
Bileğe değin uzayan bölümü, göz alır,
Yaraşır ak kadınlara bu, öpmek gelir içimden

Böyle kar gibi omuzları görünce.
Sirenler, tatlı türkülerle gemileri alıkoyan,
Güzel deniz Sirenleri, az kalsın koparıp
Bağları atacaktı kendini denize *Sisyphus*
Sesi duyunca mumla tıkamış kulaklarını

Arkadaşları, işte böyle güzel söylenmeli,
Öyle türkü çağırmayı öğrensin kızlar.
Güzel ses yapar güzel yüzün yapamadığını.
Birçok türkü var tiyatrolarda söylenir
İster bunları çığırın, ister Nil kıyılarından
Gelenleri. Kendini sevdirmek dileyen kadın

Sağ elinde kaval, sol elinde kitar tutmalı,
Edemez bunlarsız, benim öğütlerim de budur.
Yabanlar, kayalar oynarmış yerinden *Rodop*'ta
Kaval çalagörünce *Orpheus*. Böyle getirmiş dize
Öcünü almak için anasına yapılanların *Amphion*,
Türkü çığırınca taşlar gelir yığılır üstüste

Duvar olurmuş. Dilsiz balıklar oynamış
Dilegelmiş *Arion* kavalla türküler yakınca.
Öğrenin siz de bu çalgıları çalmayı,
Tatlı sesler çıkarın çalginin tellerinden.
Belleyin *Callimachus*'un, *Coslu* ozanın türkülerini.

Okuyun *Teoslu*, şarapsever kocamanınkileri de.
Sapho'nun türkülerini öğrenin, var mı onlardan
Daha tatlısı, *Geta* oyunlarında babanın
Gönlünü yerinden oynatanı?
Okuyabilirsin *Propertius*'un güzel türkülerini,
Unutma *Gallus*'un, *Tibullus*'un ağıtlarını,

Varro'nun altın gibi parlayan *Ulies*'e
Yazdıklarını okuyun, belleyin.

Eskiden ne acı günler geçirmişti onunla
Phrixus'un kızkardeşi, belleyin
Roma'yı kuran *Aeneas* için yazılanları,
Yoktur ondan ünlüsü *Latium*'da, doğrusu.
Bir gün gelir yazılır adım onların arasına.

Silemez onu *Lethe*'nin suları, unutulmam.
Gün olur çıkar okuyucularımdan biri,
Okuyun bizim öğretmenin türkülerini, bakın der:
Ne güzel öğütler veriyor erkeğe de, kadına da,
Seçin "*AMORES*" adlı üç yazısından bir yer,
Tatlı, içli bir sesle ya da "*Epistula*" (*)

Dediği yazılarını sesli, yürekten okuyun.
Bir öğüdüm daha var, budur dileği *Phoebus*'un da,
Şarap Tanrısı *Bacchus*'un da, ozanları koruyan
Musa'ların da: bilmeniz gerek oynamasını
Ey kadınlar, ne vardır içkiden sonra

Kol açıp oynamak, salınıp dönmekten güzel?
Bilirsin, nice sevildiğini tiyatrolarda
Güzel oyunlar çıkaran, kıvrak oynayışlarla
Becerikli, tatlı işler gören oyuncuların...
Çekiniyorum sözü uzatmaktan, bilin gene de
Aşık oyunlarını, zar atmayı, becerin.

Göstermeli oyuncu kendini zar atarken
İyi bir sayının gelmesi için, işbecerir
Olmak gerek iyi zar atıp üstün çıkmada.
Anlayışlı olmalı satranç oyunlarında da.
Karşı koyamaz iki ere bir er, bırakır

Savaşı yardımsız kalan çokluk, kaçar.
Bir oyun daha var satrançtan başka:

(*) Ovidius'un başka iki yazısının adı...

Bir ağ üzerinde yeğnik bir top, atılan
Toptan başkasına dokunmadan oynamayı
Gerektirir, öğrenmeli onu da, bellemeli.
Bundan ayrı bir oyun daha vardır:
Yılın ayları sayısınca bölümlere ayrılmış,

Bir dizide kuyucuklar bulunur, fildişinden
Yuvarlak tutar elinde oyuncular üç tek,
Atar birden kuyucuklara, karşı oyuncudan önce...
Yaya kalır sevgide öteki oyunları bilmeyen,
Çokluk oyunlarla doğar, beslenir sevgiler.
Yalnız oynamak değildir iş becermek,

Anlayışla yenmek en iyisi karşındakini.
Önemsemeyiz bunu, tutmayız kendimizi çokluk,
Açığa vururuz içimizi bağırır, kızarız,
Azıtırız işi yenileceğiz diye, çekişiriz,
Dövüşe başlarız, karışır ortalık,

Alır yürür bağırmalar, çağırmalar.
Tanrılara sığınır kızan köpüren kim varsa,
Gider oyunun tadı tuzu, ne güven, ne istek kalır,
Yanaklarından yaşlar boşalanı da görmüşüm...
Sizden uzak kılsın *Jupiter* böyle işleri,

Kötülükleri, bütün çabası erkeğe beğenilmek
Olan kadınlar, uygundur soyunuza söylediklerim,
Size yaraşır bu oyunlar, ağır güç olanları
Erkeklerin işidir ancak, size gelmez...
Uygun düşmez kadınlara kılıç, binicilik
Gibi çeviklik, atılganlık isteyenler...

Ne savaş oyunları, ne buz kesilmiş *Virgo*'nun
Tuscus ırmağında yüzme yarışları gelir size...
Yaraşır size *Pompeius*'un gölgeliklerinde gezinme,

Yalımlar saçarken koşulmuş atlarıyla *Virgo*
Göğün doruğunda yürüyün *Phoebus*'un yüce
Tapınağına doğru, o batırmış *Actium*

Savaşında Mısır donanmasını.
Gidin görün kızkardeşi, karısı, enişlesince
Augustus adına dikilen başı donanma
İşlemeli anıtı, *Memphis* ineğine sunulan,
Kokulu yağlar yakılan sunakları görün.
Gidin boy göstermek için üç tiyatromuza.

Gidin sıcak kanlara bulanan *Arena*'ya,
Görün savaş arabalarının kıvılcımlar
Saçarak geçtiği yeri, görünün...
Görünmeyen bilinmez, bilinmeyen özlenmez...
Neye yarar görünüp sevilmeyen bir güzel,
Ne çıkar onun güzelliğinden...
İster *Thamyras*'tan, ister *Amoebeus*'tan daha

Güzel türkü söyle, bal damlasın isterse
Çalgından ne çıkar dinleyen olmayınca...
Çizmeseydi *Venüs*'ün resmini *Cous'lu Apelles*,
Denizde, suların altında gizli kalırdı bugün.
Ünden başka ne aramış kutlu ozanlar bile?
Tatlı, ünlü bir yaşayış için bütün emeklerimiz,

Ozansız edemezdi tanrılar, hanlar bile eskiden...
Büyük armağanlar sunulurdu oyunlarda
Türkü okuyan, şiir söyleyenlere.
Kutlu sayılır, saygılarla, sevgilerle
Anılırdı büyük ozanların adı önceleri.
Calabria dağlarında doğan ozan *Ennius* (*)
Ölünce büyük *Scipio*'nun yanında gömüldü

(*) Ennius: İ.Ö. III-II. yüzyıllarda yaşamış bir Lâtin ozanı.

Kendisine duyulan saygı yüzünden.
Ne yazık değer verilmez ozanlara günümüzde
Musaların bastırdığı geceler başı boşluk
Sayılıyor ozanlar için, bir bak bakalım
Kim bilecekti *Homeros*'u ölmez *Ilias*'ı yazmasa?

Kim tanırdı *Danais*'i kapanıp kalsa boyuna,
Yattığı kuledc yaşlanıp gitmeyi beklese?
Ey güzel kızlar gezin, dolaşın yararlanın.
Kapanıp kalmayın evde, görünün kapı önlerinde.
Bir koyun avlamak için saldırır kurt sürüye,

Süzülür *Jupiter*'in kartalı sürü sürü kuşa...
Görünmeli bir kadın topluma bu yüzden,
Bu yolla beğenir, sever, kaçırır onu biri.
Beğendirmeye çalışın kendinizi nerede olsa,
Yararlanın bütün durumlardan, böyle çelinir
Başkalarının gönlü, böyle avlanır.

Geçer ele elverişli bir durum nerede olsa,
Yeter ki kurulmuş olsun balık için olta.
Çokluk boşuna dolaşır av köpekleri dağlarda,
Umulmadık gün düşer kovalanan geyik tuzağa.
Başka ne umabilirdi kayalara bağlı *Andromeda*

Gelip geçen birine beğenilmek için ağlarken?
İkinci bir koca bulmanın yolu açılır
Dul kadınlara, bilirler bunu saç baş
Dağınık ağlarlar ölü gömme törenlerinde.
Sakının kendini beğenmiş, saçları derli toplu
Güzelliğiyle böbürlenen, yalabık erkeklerden.

Daha binlerce kadına döker sana döktüğü
Tatlı dilleri bunlar, geçicidir sevgileri.
Ne yapsın kadın kendinden daha yeğnik

Başka erkeklere beğenilmek isteyen erkeği?
İnanın bana biraz güç de olsa duracaktı *Troya*

Dinlemiş olsaydı *Priamus*'un sözünü.
Kendi iğrenç çıkarları yüzünden kimi erkekler
Sevmiş görünür yalandan, sokulur kadınlara.
Ne pırıl pırıl saçlarına, ne güzel kokularına,
Ne kıvrım kıvrım ince kuşaklarına,

Ne ince dokuma giyeklerine, ne de
Yüzüklerle dolu parmaklarına aldanın.
Seni çalmak için sever görünür yalandan
Bunların en gösterişlisi, süslüsü bile...
Geri ver benden aldıklarını, der, bağırır,
Çağırır çok kez bunların aldattığı kadınlar,

Ver çaldıklarını, derler, yargıç önünde.
Gözetler bunları *Venüs* göz kamaştıran
Altın sunağından uysal uysal, *Appialar*'da,
Bakar çekişmelerine, aldatılmalı birtakım
Kadınlar, aldatmış onlar da pek çok erkeği,
Kıymışlar sevginin canına, biçsinler ektiklerini.

Kaçının başkasının başına gelen yıkımlardan,
Gözden kaçırma, açma gönül kapılarını değmesine.
Sakının ey *Cecrop* kızları *Theseus*'un andından,
Tanrıları bile tanık gösterir inandırmak için...
Hele sen *Demophoon, Theseus*'un suç ortağı,

Kim inanır *Phyllis*'i aldattıktan sonra sana.
Avutun parlak sözle avutanı siz de kadınlar,
Güvenince gösterin onlara güveni siz de.
Unutmayın söndürür *Vesta*'nın kutlu ocağını,
Çalar *Inachus* tapınağından kutlu öteberiyi,

İçirir erkeğine ağulu kurtkökü karışmış içkiyi,
Yüz çevirir dilediğini koparan kadın, sevdiğinden...
Severek döneyim eski konuya kısayım koşumları,
Ey *Musa* yoksa düştüğün gündür arabadan...
Ey kadınlar mektup yazar, gönderirse bir genç

Uşağınızla size bakın, okuyun iyice,
Düşünün taşının, yazılıştan, anlatıştan
Anlayın yürekten gelip gelmediğini.
Karşılık verin, biraz gecikin çok açmayın arayı,
Önemlidir gecikme sevgiyi kamçılamada.

Kapılmayın erkeğin yakarışlarına kolayca,
Olmayın pek katı yürekli, kovmayın.
Korkuyla umut arasında kalsın biraz, beklesin,
Yeni umutlar verir yeni yazışma, azalır, korku.
İnce olsun, gönül okşasın verdiğin karşılık,

Deyişin açık, seçik, anlatışın güzel olsun.
Bir tek söz bile tutuşturur sevenin gönlünü,
Çoğaltır yürek yangınını; siler
Kadının bütün güzelliğini kötü dil, yazı.
Beceriksiz, güvenilmez birine verme yazını,
Sonra aldatır, iş açar başına, bozar.

Oldukça güvenilir bir yanaşma kıza, ya da
Çocuğa yazdır yazını, güvenme toy
Gençlere, açma içini, gizli işlerini.
Nice sararmış, solmuş, acınır kimseler gördüm,
Tutsaklık içinde geçirmiş bütün günlerini.
Yayılır ortalığa nesi varsa gizli kapaklı,

Güvenilmez, aşağılık bir çapkının elinde
Aetna'nın yalımlarından korkunç olur durum...
Tuzağa tuzakla, savuta savutla karşı komalı,

Bana kalırsa, eski buyrultu gereğidir bu
Alışmayın elle tek tür yazı yazmaya,
Yerin dibine geçsin bana bunu yazdıran.

Siliver balmumundaki eski yazıyı,
Karışmasın birbirine iki yazı yaprakta.
Kadına yazıyormuş gibi bir dil kullan
Erkek sevgiliye yazdıklarında,
Bırakalım artık bu ufak tefek işleri
Alalım ele daha büyük, önemli konuları,

Dolmuş yelkenlerim, açıyorum engine gemiyi
Çekilmez kılar güzelliği aşırı kızgınlık,
Sevimlilik verir kişiye güler yüz,
İğrenç olan hayvanın kızması
Bozar güzelliğini yüzün, şişer, kararır,
Kan dolar damarlara, *Gorgonlar* gibi
Kıvılcımlar saçılır gözlerden,

Ben böyle değilim, benzemiyor bana bu,
Daha kaval mı çalarım, demiş, *Pallas*
Sularda yansıyan yüzünü solgun görünce.
Bir bakıverin aynaya kızdığınızda,
Tanımazsınız kendi yüzünüzü bile.
Olmayın asık yüzlü, kendini beğenmiş,

Sevgi doğurur gönülde, tatlı yüz
İnanın deneylere, kaçının gönlü büyüklerden.
Tiksiniriz asık, soğuk bir yüzden çokluk.
Tatlısına tatlı, gülene güler yüzle bak.
Gülün gülenle, sevinin sevinenle,
Karşılık verin bakışlarına...

Bir bakın, düştüğü yerdedir keskin uçları,
Ufak sevgi tanrısının okluğundan çıkartıp,

Attığı ilk okların bugün bile.
Tiksiniriz üzüntüden biz erkekler, varsın
Sevsin *Tecmessa'yı Aiax*, bir boyuz biz,
Kadının da güleç yüzlüsünü severiz.
Ne seni sevmeyi dilerdim ey *Andromache*.
Ne de seni ey *Tecmessa*, girişmezdim

Gönül işlerine ikinizden biriyle...
Çocukları doğurmasan ey *Tecmessa*
Kocanla bir yatakta yattığına, sevişiğine,
Seninle oynaştığına, inanmazdım,
Yersizdir yüzünden acı, sızı dökülen kadına
Aiax'ın "gözümün ışığı" demesi,
Ona tatlı sözler söylemesi, inanamam buna.

En iyi anlayanı getirir başa başkan, ordu
Yönetim işlerinde, yayaların başına o işten
Anlayanı, atlılarınkine at yönetimi bileni,
Sancağın başına onu koruyanı,
Siz de ey kadınlar seçin işinize geleni

İçinizden, en yararlı yere koyun bizi.
Zenginler ellerinde olanı verir bolundan,
Yargıç önünde savunur sizi iyi bir duruşmacı,
Yasa bilgini güzel düşünceler öğretir,
Yardım eder size bu konularda,
Türküler yakarız üstünüze biz ozanlar da,
Biliriz sizi sevmenin en iyi yollarını,

Güzelliklerinizi işler, ün sağlarız,
Güzellemeler düzer yollarız size.
Ünlüdür *Nemesis* de, *Cythia* da,
Adını duymayan yok yeryüzünde *Lycorida*'nın
Sorarlar birbirine kim olduğunu bizim *Corinna*'nın.
Biz yüce ozanlar kaçınırız ikiyüzlülükten.

Yarar yazılarımız törenizin güzelliğine,
Ün tutkusu, varlık, yükselme yok bizde.
Forum'dan yükselen sesler değil güzel bir
Kadın etkiler bizi,
Onunla yatmak ister gönül
Kolay bağlanırız güzele, yanarız,
Ayak direriz sevgide, sözümüzün eriyiz.

Birdir özümüz sözümüz, yaşamamız,
Uyar birbirine yaptığımızla yazdığımız.
Güzel kadınlar, sevin, sayın *Aonia*'lı ozanları,
Pieridler korur, soluk verir bize.
Bir tanrı var içimizde, göklerle birliğiz.

Göklerden, yüce yerlerden gelir şiir gücümüz,
Soluğumuz. Çıkar beklemek suçtur ozandan,
Neler gelmiş başıma, bir tek kadın bile
Çekinmiyor bu suçu işlemekten,
Açığa vurmayın birdenbire düşüncenizi,
Gizli tutun, ağır gelir sevene tuzağı görmek.

Böyle yönetmez becerikli binici gemle atı,
Girmez eşit yönetiye kolay gem alan atla
Almayan, ayrıdır yılların olgunlaştırdığı
Gönülle gençliğin yeşim yeşim çağlarını
Yaşayan bir gönlü yapmanın yolları.
Senin yatağından başka yatak bilmesin

Duru bir sevgiyle seni seven, gönül savaşının
Yapıldığı alana ilk kez atılan delikanlı...
Seni bilsin, sana bağlansın boyuna, bir fidandır
Yüksek çitlerle çevrili, koru onu el tuzağından,
Al avucunun içine, bağla kendine dilersen.
Çekemez başkasının sevgisini taşyürekli Venüs.

Basmaz tuzağa toyca, gönül işlerinde cr olan,
Gün görmüş, becerikli bir kimse,
Düşmez sevgi ocağına, yanmaz kolayca,
Ne kapıya dayanır, ne tırnaklar kadınların
Al yanaklarını, ne kendi üstünü başını yırtar,

Ne kadınlarınkini, ağlamaz saçını yolsan bile.
Toy, sevgiden tutuşan gençler yapar bunu,
Gün görmüş göğüs gerer en ağır yaralara da...
Dağdan yeni kesilen, yuvarlanan, ocağa konan
Bir meşe gibi ağır ağır yanar böyleleri.

Daha uzun sürer, daha derin olur bu sevgi,
Kısa sürer hızla yanan, erken tükenir.
Hızlı koparın bu yemişleri dökülmeden.
Varsın söylensin yavılara yol gösterdiğim,
Yürekten seven kadınlara öğüt olsun benden,
Başkalarına kötülük gibi gelen sözlerim.
Uzun sürmez kolay ele geçen sevgi,

Acı çekmekle çıkar tadı biraz da
Bırak ağlasın kapında, taşyürekli desinler
Sana, aldırma, diller döker ilkin, yalvarır,
Kızar, söver, çoğaltır sevginin tadını acı,
Acı çekerek anlarız tadın değerini.
Ne kayıklar gömmüş sulara inceden esen yeller.

Uzun sürmez eşler arasında sevgi,
Erkeğin canı çekince yatarsa kadın.
Kolay açılmasın gönül kapısı değmesine,
"Yasak, giremezsin ey sevgi," demeli bir bekçi.
Bırak iş görmeyen, bilenmemiş kılıçları,
Keskinlerle yapılır savaş, biliyorum bir gün

Bana da çevrilebilir size verdiğim oklar...
Doğru söylüyorum; iyi düşünmeli seven kişi.
Unutmasın odanda yalnız kalıp kalmayacağını,
Başkası da olabilir desin yatağında senin.
Sevginin tadı mı çıkardı başka türlü.

Daha hızlı koşar iyi, güçlü bir yarış atı
Ardından ya da önünden başka atların
Seğirttiğini görünce, yeniden tutuşturur
Kıskançlık sönen yalımları, çoğaltır gücü.
Açık söylüyorum sevemem acı çekmeyince.
Söylemen gerekmez kuşkuların kaynağını.

Varsın yesin kendini sevgilin boş yere...
Bir tutsak korurmuş gibi seni, ayaklandır,
Oynat erkeğin yüreğini, kıskansın, acınsın,
Tadı çıkmaz korkusuz bir sevginin, üzül,
Üzülür görün mutlu olsan da *Thais* gibi.

Ne denli kolay geçerse ele,
Öyle çıkıp gitsin, sezsin yüzünde
Gizli bir korkunun ürpertilerini...
Birden gelir bağırırsa yanaşma kız; yittik,
Neydi bu başımıza gelenler, kork, gizleniver,
Ürper, arada bir tattır ona kavuşmanın tadını
Biraz korkakça, değsin bir gececik

Olsun korku seninle başbaşa kalmaya, gizlice...
Koca ne denli kurnaz, bekçi açıkgöz olursa
Olsun, göstereyim onları aldatmanın yolunu:
Kadın, korkar kocadan, isteyerek katlanır
Bekçiye, töreler, gelenekler gereğince.

Gönül çekip göze almayagör bağdan kurtulmayı
Kim, ne yapabilir, dinle benden sözün özünü;

Sen göze aldıktan sonra ne yapabilir sana
Argus gibi gözleri olsa gözcünün gönderirsin
Gene yazılarını, ne denli açıkgöz olursa olsun

Bekçi, yaparsın yapacağını sıcağa giderken...
Kim önleyebilir seni, yıkanırken, gönderirsin
Güvenilir biriyle yazılarını, götüremez mi
Onları sıcak koynunda bir yaşmağa sarıp?
İletmez mi becerikli bir ulak ayakkabısında,
Baldırları arasında, ayağının altında gizlice?

Güvendiğin aracının sırtına da yazarsın
İstediğini, öyle gider gideceği yere.
Yeni sağılmış süte batırılan yazılar da
Gizlenir gözden, uyandırmaz kuşku
İnce kömür tozu ekilir, kurutulur okunur,
Değneğe, ince dokumaya yazılır, gizlenir...

Tutsak gibi tıkmış içeri, bekçi koymuş
Başına kızı *Danae*'nin, *Acrisius,*
Önleyememiş *Jupiter*'le birleşmesini.
Ne yapabilir bir bekçi, birçok tiyatro
Vardır kentin içinde, bir yarışa gider,

Bir *Pharia* danasının bayram şölenine
Katılır, kocadan başka kimsenin giremediği
Yere gider, *Bona Diva* tapınağında saklanır,
Kadın da; sevdiğim oraya gel, der, buluşurlar,
Ne yapsın bekçi? Kadın soyunur sıcağa girer,
Bekçi giysilerle kapıda bekler, erkek

Yıkanma yerinde gizlenir, oynaşırlar.
Bugün iyi değilim, der, genç kadın, gider
Kapanır tek başına odasına, bacadan alır
Oynaşını geceleyin, beklenmedik bir yoldan
Ulaşır isteğine, ne yapar bekçi buna

İçirir gözcüyü geçirir kendinden
İspanya'nın üzümünden çekilen içkiden.
Bileşimler yapılır derin uyku veren
Dalar bekçi koyu karanlıklarına *Letha*'nın,
Umulmadık oyun oynar ona bir yanaşma kız,

Oyalar, bekletir epey, yaparım gönlünü, der.
Kimin işine gelir bu dolambaçlı yollar
Ufak göndermelerle bekçiyi kandırma varken?
İnan bana, tanrıları da, kişileri de
Kandırır, yola getirir adaklar.
Dilediğini *Jupiter*'e de yaptırırsın adaklarla.

Adakla sevindirir deliyi iş bilen bilge kişi.
Birkaç kuruş onları da susturur.
Satın alman gerek bekçileri bütün işlerde,
Kazanır elini açık tutan bu yolda, boyuna...
Geçmiş başımdan, unutmam arkadaş kazığını.

Yalnız erkeklerden değil burada yakındığım,
Güvendiğin, içini döktüğün kadın da oyun eder,
Sen çıkarırsın, o yakalar tavşanı, yerinden.
Dün yatağımı, yerimi verdiğim arkadaşımı
Bulamadım bugün eski sözünde, inan bana...

Oyun eder, alır elinden sevgilini, geldi başıma...
Nereye varacak bu delice öğütlerim, neden
Göğüs açmışım yavılara, kuyu kazmışım özüme,
Yol gösterir mi kapan kurana kuş,

İz mi gösterir geyik onu izleyen köpeğe?
Olsun ne çıkar, size yarasın diye giriştim
İşe, gene yol göstereceğim size
Lemnos'luların kılıçları çekilse de bana...

Yalan da olsa sevin bizi kadınlar,
Öyle bilelim, kolaydır sevgiliye inanmak,

Yakışıklı, sevimli bir delikanlıya şöyle
Çapkınca bir kadın bakışı, derin bir iççekiş,
Neden geç kaldın diye bir çıkışma,
Biraz acınma, biraz gözyaşı, yüzde birkaç
Tırnak izi, yeter göstermeye sevmişliğini,

Acındırır onu sana, yanıyor, vurgun bana, der.
Biraz bakar aynaya, övünür, bu güzellikle
Tanrıçaları bile avlarım, der, avunur.
Kızma yersiz işlere, kim olursa olsun,
Çılgına dönme sevdiğini seveni duyunca.

Arı yürekli, kolay inanır olma, yıkılırsın.
Unutma *Procris*'in başına geleni, gözünde tut.
Mor çiçeklerle donanmış *Hymettus*'a yakın
Bir kutlu kaynak vardır yumuşak, yeşil
Bir çayırın içinden akar bu kırdan
Ormanlara, gölge salar ona kocayemişler,

Kokular saçar defneler, mersinağaçları.
Çoğaltır güzelliğini şimşirler, yoncalar,
Sarısalkımlar, defneler, yelle salınan çamlar.
Sallanır, titreşir yeller esende yavaş yavaş
Yapraklar, çiçekler, eğreltiler, otlar, sürgünler

Bırakırdı genç *Cephalos* ayakdaşlarını,
Köpeklerini, seve seve dinlenmeye gelirdi,
Tek başına, bir de türkü tuttururdu inceden:
"Gel gir yüreğime, söndür içimin yangınını
Ey serin serin esen yel, gel..."
Gitmiş anlatmış kuşkulu karısına

Kulağına gelen sözleri olduğu gibi...
Sızlamış içi *Procris*'in bunları duyunca,
Sevdiğini seven biri sanmış "esen yel"i,
Geçmiş kendinden, gömülmüş acılara birden.
Sararmış solmuş soğuğa uğrayan asmalar,
Kış bastırınca dökülen yapraklar,

Dallarında olgunlaşan yuvarlak ayvalar,
Olmamış, kızarmamış kızılcıklar gibi...
Yırtmış atmış uyanınca giysilerini, yüzünü
Tırnaklamış, dolaşmış saç baş dağınık,
Çıngın *Bacchalar* gibi tarlalarda,

Yollarda koşmuş bir o yana, bir bu yana.
Bırakmış giysilerini dere kıyısında
Adı geçen yere geldiğinde, ses çıkarmadan,
Korkmadan dalmış ormanın içlerine...
Neydi düşüncesi, bu çılgınlığı, neydi,
Ne yapacaktı *Procris* oralara sokulup da,
Nasıl bir yalım sarmıştı yüreğini?

Gidecek kim olduğunu öğrenecek. *Aurora*'nın
Görecek gözüyle başına iş açanı, sanısınca.
Dönüyor, onu bilmek istemiyordu bir aralık.
Bir yandan seviniyor, kuşkularla, kıskançlıkla
Yiyor içi içini, inanmıyor neylesin, yer de,
Durumu, adı sanı da besbelli, ortada, bildiren de.

Pek kolay inanan soydandı korktuğuna, netsin...
Gördü orada ayak izlerini, birinin geçtiğini...
Koparcasına çarpmaya başlamış yüreği...
Gölgeler kısalmış, gün ortalamış, güneş tepede,
Eşit doğuyla batının arası, yörüngesi.

Ormana döndü *Cyllenialı Cephalus*, eğilmiş
Gizlenmiş, sıkıntılar içinde kalan *Procris*.
Uzanmıştı çayırların üstünde *Cephalus:*
Gel, ey *Zephyrus*, tatlı yel, gene gel,
Deyince anlamış yanıldığını *Procris*, dinlemiş.

Derlenip toplanmış, gitmiş yüzünün uçukluğu,
Eski parlaklığı gelmiş gene, kalkmış yerinden,
Deprenip aralamış dalları, yürümüş kocasına
Kucaklamak gelmiş içinden, ürkmüş delikanlı
Bir yırtıcı gelir sanmış davranmış yayına

Almış oku sağ eline "el değilim ey mutsuz.
Dur atma, ne yapıyorsun" demiş, bağırmış,
Ne yazık ok yaydan çıkmış, kadın vurulmuş...
Basmış çığlığı *Procris:* "kıyma bana, deldin
Seni seven yüreği —oradadır *Cephalus*'un
Açtığı yara— ölüyorum gün doğmadan, çekmeden

Sevdiğini sevenin acısını, ağır gelmez bana
Üstüme çöken toprak, ağıyor soluğum göğe,
Çıkıyor canım, gel ölüyorum, daha yakın gel
O güzel ellerinle kapa gözlerimi..."
Almış kucağına ölen kadını acılar içinde
Cephalus, kaldırmış, gözyaşıyla sulamış

Ölüm yarasını, çıkmış göğüsten can, diriliğin
Son soluğu, içmiş onu mutsuz koca, boşuna.
Konuya dönelim gene, düpedüz konuşacağım bunda.
Gelsin sağlıkla, esenlikle koya yorgun kayığım.
Bir isteğin daha var sanırım, gel şölene

Gidelim, bir öğüt vereyim sana bunun için de.
Geç, bütün ışıklar yanınca gel şölenlere,
Yürek oynatır gönül işlerinde bekleme,

Daha alımlı görünürsün, utanılır yönün olsa da,
Göze güzel gelirsin, örter eksikleri gece,

Bir çalım verir sana, parmağının ucuyla ye,
Bir iş becermedir yemesini bilme.
Bulaşık, iğrenç olmasın ağzına giden elin.
Tıkabasa yeme şölende, kusma eve dönende.
Alıştığından az ye, iğrenirdi *Helena*'dan görseydi

Çok yediğini *Priamus*'un oğlu, delilik ettim,
Böyle bir kadını kaçırdım, derdi...
Bir bakıma iyidir kadının çok içmesi,
Açılmaz arası *Venüsoğlu*'yla *Bacchus*'un.
Uygun düşmez başdönmesi, ayak dolaşması,

Biri iki görmemeli içince, iğrenç olur
Açılıp saçılmak, bir kadına yakışmaz sızmak,
Örtünüp sakınmadır içince en güzeli...
İçki başında sızmak, uyumak biçimsiz kaçar,
Yüz kızartan işler doğar uykuda çok mu çok...
Utanıyorum öğütlerimi daha ileri götürmeye,

Benim özel işlerimdir, diyor, yüce *Dione*,
Ötekiler, bütün gizli, utanılır olanlar...
Bunlar da bilinsin kişilerce, iyice:
Gövde, boy, pos ölçülerine göre olanlar;
Uymaz birinin biçimi ötekilere, yakışmaz...
Sırt üstü yatsın güzel yüzlü kadın,
Arkadan bakılsın arkası güzele doyasıya.

Omuzlardı *Milanion, Atalanta*'nın bacaklarını,
Ben de bu yolu severim güzel kadınlar için.
Üste çekilsin at gibi, ufak yapılı kadın,
Kucağa alınsın, öyle görülsün işi...
Uzundu bacakları *Andromache*'nin

At binerce durmamış *Thebaili Hector*'un
Kucağında bir kez bile, dizçökermiş yatağa,

Atarmış arkaya doğru boynunu, iyisi de bu,
Güzel düşmez apaçık yatışı uzun kadının.
Biraz eğik durmalı erkeğin önünde yatakta,
Dolgun göğüslü, geniş kalçalı çarpık yatmalı.
Dökülsün, dağılsın saçlar *Phylleia*'nın
Anasınınkiler gibi dalgalansın varsın,
Atılsın arkaya, düşsün boynuna.

Evet, sen de bir kadınsın, sende de var
Lucina'nın dölyatağı, döller seni de bir erkek,
Eğerli atıyla koşan bir Part gibi
Yürütmek için *Venüs*'ün sevişme işlerini
Binbir yol var, en kolayı bunların
En elverişlisi sağ yana yatmak,
Yarı dönük durumda birleşmektir.

Bildiremez, gösteremez size daha güzelini
Phoebus'un üçayaklısı ya da *Ammo*'nun boynuzlu
Bilicisi, *Musa*'ların bana anlattıklarından, inanın
En doğrusu, en gerçeğidir söylediklerim.
Yazdıklarımı, denemişim kazanır
Türkülerime bağlanan, işler iliklere
Birleşmenin verdiği yüklü sevinç

Eş ölçüde çıkarır tadını erkek de kadın da.
Ne öpüşmeler, tatlı fısıldaşmalar tükenir
Ne sevişmeler oynaşmalar arasında
Tadına doyulur. İkiyüzlüdür yadsıyan
Venüs'ün sevişmede verdiği yüce tadı.
Acıyan acısın kadınlara, doğa vermemiş onlara
Birleşirken erkeğin kudurup durduğu yerde

Eş ölçüde işin tadını çıkarmayı.
Ne aldığın tadın karşılığını verir,
Ne utanırsın ikiyüzlülüğünden
Sen mutlusun derin, sık solumalarla
Varmışsın tadına sevişmenin, birleşmenin, utanırım
İleri gitmekten, gizli işleri sayıp dökmekten.

İstemez kadın erkekle birleşince
Yormadan sevinci sereserpe saçmayı,
Girmesin ışık yatak odasına çok.
Kapayın kapıyı, bacayı, alacakaranlıkta
Daha ne güzellikler görünür üstünüzde.
Bitmiş oyun, gelmiş kuğuları salmanın günü

Çoktandır çeker dururlar boyunlarına
Bağlanan arabamızı.
Ey benim bir dizi kadın öğrencim
Yazın ele geçirdiğiniz avların üzerine.
Deyin ki "*Naso*'dan (*) öğrendik bütün bunları."

(*) Naso, Ovidius'un öteki adıdır.

PAYEL YAYINEVİ — Cağaloğlu Yokuşu
Evren Han Kat 3, No: 51
34440 Cağaloğlu - İstanbul

Tel: 528 44 09 - 511 82 33
Fax: 528 44 09

OVİDİUS

OVİDİUS'un bu küçük yapıtı, adından da anlaşıldığı üzere, sevgiyi, sevgide başarılı olmayı, toplum kurallarını sarsmadan, karşılıklı ilişkiler içinde birbiriyle bağdaşmayı öğütleyen, kendince birtakım ilkeler öneren bir kitapçıktır. Yapıtın konusu gibi dili, şiirin uyumu da sürükleyicidir, hangi dizesi okunsa bir insan sıcaklığı, yaşamak isteyen, sevmek için çırpınan, bu özlemlerin en derinini duyan bir yüreğin vuruşları duyulur, yeter ki onu insancıl bir gözle görme yeteneği bulunsun. Ovidius, bu şiirinde okuyucuya yalnız sevinin, aşkın ne olduğunu öğretmekle kalmıyor, ondan hangi koşullar altında yararlanılabileceğini de gösteriyor. Ancak bu öğreticilik de yaşamda uygulamaya bağlıdır, belleğe yüklenen soyut bir bilgi yığını değildir.

payel
9.00
KDV DAHİL

KİTAPÇI

ISBN: 975-388-056-1